

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO, UPRAVA IN INSERATNI ODDELEK:
LJUBLJANA, PUCCINJEVA UL. 5
TELEFON ST. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26.

PONEDELJSKA IZDAJA „JUTRA“

IZHAJA VSAK PONEDELJEK KOT PONEDELJSKA
IZDAJA „JUTRA“. MESEČNA NAROČNINA ZNAŠA
3 LIRE. NENAROČNI ROKOPISI SE NE VRACAJO

Fortdauernde schwere Abwehrkämpfe an der Ostfront

Angriff bei Shitomir — Fortdauernde deutsche Angriffe bei Retschica
— 102 Sowjetpanzer abgeschossen — Anhaltende schwere Kämpfe
im Ortona-Abschnitt in Süditalien

Aus dem Führerhauptquartier, 25. Dez.
DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht
gibt bekannt:

Ostlich Shitomir traten die Sowjets
mit starken Infanterie- und Panzerkräften
auf breiter Front zum Angriff an. Schwere
wechselvolle Kämpfe, in deren Verlauf
bisher 58 feindliche Panzer abgeschossen
wurden, sind noch im Gange. Nordwest-
lich Retschica setzen unsere Truppen
ihren Angriff weiter fort. Ein Flussab-
schnitt wurde trotz zähen feindlichen Wi-
derstandes überwunden und mehrere Or-
tschaften im Sturm genommen. Nordöstlich
Shitomir dauern die harten Abwehr-
kämpfe an. Versuche der Sowjets, ein Ein-

bruchsstelle vom Vortage zu erweitern,
wurden im Gegenangriff mit wirksamer
eigener Artillerieunterstützung vereitelt.

Im Raum von Witebsk verstärkte
der Feind seinen Druck erheblich. Die vor-
dringenden Angriffskräfte der Sowjets konn-
ten aufgefangen und dabei 44 feindliche
Panzer vernichtet werden.

An der übrigen Ostfront fanden keine
wesentlichen Kampfhandlungen statt.

In Süditalien setzte der Feind an
gestern seine starken Angriffe im Ab-
schnitt von Ortona fort. In einigen
Einbruchsstellen sind schwere Kämpfe im
Gange. Im Mittel- und Westabschnitt ver-
lief der Tag ohne besondere Ereignisse.

Unverminderte Heftigkeit der Winterschlacht im Osten

Abwehrerfolg bei Nikopol und Dnjepropetrowsk — 71 Sowjetpanzer
abgeschossen — Aufgefangene bolschewistische Angriffe bei Shito-
mir — Neuer Durchbruchversuch der Sowjets bei Witebsk ver-
eitelt

Aus dem Führerhauptquartier, 26. Dez.
DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht
gibt bekannt:

Die Winterschlacht im Osten ging auch
am ersten Weihnachtstag mit unverminder-
ter Heftigkeit weiter.

Am Brückenkopf von Nikopol und süd-
westlich Dnjepropetrowsk nahmen die
Sowjets ihre Angriffe wieder auf. Sie
scheiterten in harten Kämpfen. 71 feind-
liche Panzer wurden abgeschossen, davon
allein 66 im Bereich einer Infanteriedivi-
sion.

Im Kampfraum von Shitomir dehnte der
Feind seine mit überlegenen Kräften ge-
führten Angriffe auf weitere Abschnitte
aus. In unsere Stellungen eingedrungene
feindliche Angriffsspitzen wurden in er-
bitterten Kämpfen aufgefangen.

Nordwestlich Retschica gewann der ei-
gene Angriff weiter Boden.

Im Abschnitt von Shlobin bereinigten
unsere Grenadiere im Gegenangriff eine
feindliche Einbruchsstelle.

Nordwestlich Kriechew trat der Feind
mit stärkeren Kräften zum Angriff an.
Er wurde abgewiesen, ein örtlicher Ein-
bruch vereitelt.

Im Raum von Witebsk dauern die schwe-
ren Kämpfe an. Versuche der Sowjets, ihre

Einbruchsstellen zu erweitern und einen
Durchbruch zu erzwingen, wurden durch
eingreifende Reserven vereitelt.

In Süditalien gehen die schweren Kämp-
fe im Abschnitt von Ortona weiter. Im
Gegenangriff wurde eine wichtige Höhe
zurückerobert. In Ortona selbst sind er-
bitterte Strassenkämpfe im Gange. An der
übrigen Front verlief der Tag bis auf
schwächere Vortöße des Feindes nord-
westlich Mignano ruhig.

Am 24. Dezember versuchte ein aus En-
gländern und Franzosen bestehender Kom-
mandotrupp sich unseren Draht Hindernis-
sen an der Kanalküste zu nähern. Er wurde
vernichtet.

Bei Angriffen anglo-amerikanischer
Fliegerverbände am ersten Weihnachtstag
auf die Stadt Bozen und einige Orte im
oberitalienischen Raum wurden fünf feind-
liche Flugzeuge abgeschossen.

Unterseeboote versenkten in den letzten
Tagen im Atlantik und im Mittelmeer
fünf Schiffe mit 34.500 BRT und torpedier-
ten ein weiteres. Aus Geleitsicherung
und Unterseeboot-Jagdgruppen wurden
neun feindliche Zerstörer und Geleitzug-
fahrzeuge versenkt.

Bordflak der Kriegsmarine brachte über
der Biscaya ein Flugboot vom Typ Sun-
derland zum Absturz.

Nadaljevanje težkih obrambnih bojov na vzhodnem bojišču

Sovjetski napad pri Zitomiru — Nadaljevanje nemških
napadov pri Rečici — 102 sovjetska oklopnika sestreljena
Težki boji v odseku pri Ortoni v južni Italiji

Führerjev glavni stan, 25. dec. DNB. Vr-
hovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Vzhodno od Zitomira so prešle močne
sovjetske pehotne in oklopniške sile v na-
pad na široki fronti. Težki, izpremenljivi
boji, med katerimi je bilo doslej se-
streljenih 58 sovražnik oklopnikov, se tra-
jajo. Severozapadno od Rečice so naše
čete nadaljevale svoj napad. Kljub žila-
vemu sovražnikovemu odporu so naše čete
prekoračile neko reko ter zavzele v na-
skoku več krajev. Severovzhodno od Zio-
mira se nadaljujejo težki obrambni boji.
Sovjetski poizkusi, da bi razširili neki
vdor, ki so ga napravili prejšnjega dne,

so se izjalovili vsled protinapada, ki ga je
uspešno podpiralo lastno topništvo.

Na področju pri Vitebsku je sovražnik
občutno povečal svoj pritisk. Uspešno je
prestrleč prodiralce sovjetske navedene
kline in pri tem uničil 44 sovražnik oklo-
pnikov.

Na ostalem vzhodnem bojišču niso bili
nikakoli pomembnejši boji.

V južni Italiji je sovražnik tudi včeraj
nadaljeval močne napade v odseku pri
Ortoni. V nekaterih vodorih se bijejo težki
boji. V srednjem in zapadnem odseku je
potekel dan brez važnejših dogodkov.

Nezmanjšana silovitost zimske bitke na vzhodu

Obrambni uspeh pri Nikopolju in Dnjepropetrovsku —
71 sovjetskih oklopnikov sestreljenih — Prestreženi boljše-
viški napadi pri Zitomiru — Ponoven sovjetski poizkus
prodora pri Vitebsku se je izjalovil

Führerjev glavni stan, 26. dec. DNB. Vr-
hovno poveljništvo oboroženih sil ob-
javlja:

Zimska bitka na vzhodu se je tudi na
prvi božični praznik nadaljevala, z ne-
zmanjšano silovitostjo.

Pri nikopoljskem mostišču in južnoza-
padno od Dnjepropetrovska so sovjetske
čete zopet obnovile svoje napade, ki so se
izjalovili v hudih bojih. 71 sovražnik
oklopnikov je bilo sestreljenih, 66 izmed
njih samo v odseku neke pehotne divizije.

Na bojišču pri Zitomiru je razširil so-
vražnik svoje z nadmočnimi silami iz-
vršene napade na nadaljnje odseke. Sovra-
žni napadalniki klini, ki so vdorili v naše
postojanke, so bili prestrležani v ogorčenih
bojih.

Severozapadno od Rečice je lastni na-
pad še dalje napredoval.

V odseku pri Zlobinu so očistili naši
grenadirji s protinapadom sovražni vdor.
Severozapadno od Rečice je prešel so-
vražnik z močnejšimi silami v napad. Bil
je odbit, krajevni vdor pa je bil očiščen.

Na področju pri Vitebsku se nadaljujejo
težki boji. Sovjetske poizkuse, da bi raz-
širili svoje vdore in izsilili prodor, so pre-
prečile nemške rezerve, ki so posegle v
boj.

V južni Italiji se nadaljujejo težki boji
v odseku pri Ortoni. S protinapadom je
bila ponovno zavzeta važna višina. V Or-
toni so srdite poulične bitke. Na ostalem
bojišču je razen slabših sovražnikovih sun-
kov severozapadno od Mignana potekel
dan mirno.

24. decembra se je skušala približati na-
šim žičnim oviram ob Rokavski obali iz
Angležev in Francozov sestavljena udarna
skupina. Bila je uničena.

Pri napadih angloameriških letalskih jat
na prvi božični dan, ki so ga izvršile na
mesto Bolcan in na nekaj krajev zgorne-
ga italijanskega področja, je bilo sestrelje-
nih 5 sovražnik letal.

Podmornice so v zadnjih dneh potopile
na Atlantiku in Sredozemskem morju 5
ladij s 34.500 brt. ter torpedirale nadaljnjo
ladjo. Iz konvojske spremnlave in iz sku-
pin protipodmorniških lovcev je bilo po-
topljenih 9 sovražnik rusilcev in spremle-
valnih ladij.

Mornariško letalsko topništvo je nad
Biskajskim zalivom sestrelilo vodno letalo
tipa „Sunderland“.

Žrtve terorističnih napadov na Italijo

Rim, 24. decembra. V času od sklenitve
premirja do konca novembra t. l. so po tri-
ditvah rimskega radija Anglo-američani
izvedli skoraj nepretrgano verigo terori-
stičnih napadov na italijanska mesta in
vasi. Pri teh napadih so bile uničene ne-
precenljive vrednosti kulture in zgodovine.
Okoli 3.000 civilnih poslojci s 15.595 sta-
novniki je bilo uničenih. 6.489 civilnih
oseb, po večini žen in otrok je bilo ubitih
in nad 11.000 civilistov več ali manj težko
ranjenih. Med novimi italijanskimi oboro-
ženimi silami je bilo 315 moč zadetih.

Dr. Göbbels Nemcem za Božič

»Trdna vera v bodočo zmago je orožje naših src, ki nikdar ne
omahujejo«

Berlin, 25. dec. DNB. Na sveti večer je
govoril po radiju nemški propagandni mi-
nister dr. Goebbels Nemcem v domovini,
na bojišču in na vsem svetu. V svojem
govoru je dejal med drugim:

»Božič, ki je bil prej rodbinski praznik,
je postal sedaj ob višku vojne za milijone
ljudi takorekto praznik ločenih. Nešteti
Nemci ga morajo letos proslavljati daleč
od svoje domovine in svojih ljubljanih,
bodisi kot vojaki na bojišču, kot delavci v
inozemskih, za vojno važnih obratih, kot
matere z otroci, ki morajo opravljati svo-
je delo v pokrajinah, kamor so se presele-
le, ali pa na področjih, ogroženih od le-
talskih napadov, dočim se mude njihovi
otročki, ki so dobro zaščiteni pred stra-
hotami sovražnega letalskega terorja, v
otročkih podeželskih taboriščih. Posamez-
ne člane rodbin bo v tej uri nemško hre-
penje zezvalo med seboj, kljub dalja-
vam bo poiskalo ljubeča in ljubljena srca
in jih združilo v eno. Kljub temu pa bo
letošnji Božič za nas vse najboljši nemški
izmed vseh nemških praznikov. Če tokrat
ne more biti praznik miru in sreče, po-
tem naj bo za nas vse praznik tega hrepe-
nenja milijonov. Mi, nemški narod, smo
postali v tem težkem boju za svoj obstoj
trdi in nesentimentalni, toda pozneje živ-
ljenja, ki se nikjer ne prikaže tako lepo
in toplo kakor o Božiču, zato nismo izgu-
bili. Danes bijejo nemška srca vsepovsod,
kjer stoji Nemci, čar Božiča jih obdaja z
vezjo skupne ljubezni in velikega narod-
nega upanja, ki bo s to vojno in z zma-
go, ki bo prišla, končno izpolnjeno. V tej
vojni smo marsikaj izgubili, toda tudi
marsikaj pridobili. Če smo postali revnejši
na zunanjih dobrinah, se pa je s tem
povečalo naše bogastvo notranjih dobrin.
Živimo v dobi svetovnega preporoda. Tre-
ba je močnega srca za doletanje in za
razumevanje tega časa. Vsako novo zgo-
dovinsko rojstvo prinaša s seboj bolečine,
toda zdrav nagon daje mladim narodom
vedno znova moč, da jih premagajo. Le
poglejmo, kakle dokaze življenjskega ju-
naštva smo današnji Nemci vedno znova
doprineli v preteklem letu. Naš narod je
pri tem prekosil samega sebe in si zbral
toliko slave in časti, da se nam ni treba
sramovati pred nobenim stoletjem naše
zgodovine. Človeške besede niso zadostne,
da bi se z njimi narodu za vse to zahva-
li. Naši vojski so se na vseh bojiščih bo-
rili z junastvom, ki je že skoraj podobno
največji hrabrosti v naši zgodovini, in na-
še prebivalstvo v pokrajinah, ogroženih od
letalskih napadov, sprejema podli in za-
hrbni sovražni letalski teror s herois-
tvom in s preziranjem smrti, ki zaslu-
ži več kakor samo priznanje in občudo-
vanje. Zato velja njim vsem danes moj
prvi pozdrav. Poleg njih velja posebna
beseda povezanosti in priznanja našim ra-
njencem z bojišča in z domovine, ki leže
v lazarjih in v bolnišnicah. Stranka je
storila vse, da bi bil ta sveti večer zanje
nemški praznik, čeprav so ločeni od svo-
jih dragih. Kako radi bi to storili tudi
našim ujetnikom v sovražnih deželah. Naj
bodo pomirjeni. Ne bomo jim naredili
sramote. Ko se bodo nekoč vrnil domov,
jih bo sprejel le zmagovalec, nikoli pa ne
premagani narod. To naj vedo tudi naši
inozemski Nemci, ki stoje na težkih pred-

njih stražah v tujih deželah, ki jih dan
za dnem preplavljajo valovi umazane so-
vražne propagande in katerih junastvo
vendar nikdar ne klone. Z našim pozdra-
vom naj bo tudi tokrat zvezana beseda
srčnega priznanja za njihovo pošteno ob-
našanje.«

Posebno se je spomnil minister onih,
ki ob tej uri obkokujejo izgubo sina, otro-
ka ali žene, moža ali očeta, ki so morali
žrtvovati svoje življenje na bojišču ali pa
doma zaradi letalskega terorja. »Kaj naj,«
je dejal minister, »glede njihove bolečine
se povem kakor to, da se bo narod izkazal
vrednega teh žrtve. Zakaj nobena žrtev
ne sme biti zaman doprinese za Nem-
čijo. Le trudni in bolni narodi nimajo ni-
kakega razumevanja za smisel tako juna-
škega žrtvovanja, kakor ga danes dopri-
naša nemški narod. Mnogi izmed nas da-
nes ne morejo več mnogo izgubiti. Izguba
njihovega premoženja jih je naredila le
še bolj trde in bolj odločne. Sovražnik
sloh ne ve, kako moč je vsled tega zbu-
di v nemškem narodu. Morda to bo lahko
občutil v prihodnji pomladi pri vojaškem
spopadu z našo vojsko na zapadu. Mi bo-
mo nemški Reich braniti, kjer mu bo pre-

tila nevarnost, ter ga bomo zaupali, ako
bomo nekoč stari in trudni, rokam naše
mladine, da ne bo nikoli propadel.
To so misli globokega premišljevanja,
ki so se nam zbudile danes na sveti večer
petega vojnega Božiča. Ni to praznik mi-
ru, temveč zaradi volje naših sovražni-
kov praznik vojne, ki pa naj nas vodi k
miru, k onemu srečnemu in lepemu mi-
ru, ki si ga hočemo priboriti za nas same
in za naše otroke.«

Propagandni minister je nato izrekel
nemškemu narodu Führerjeve pozdrave.
Dejal je: »Naš pozdrav njemu je obenem
naša zahvala in naša svečana obljuba. Na-
ši sovražniki imajo za nasprotnika narod,
ki je našel v svojem političnem prebue-
nju svojo najmočnejšo narodno silo. To
je narod, ki danes misli le še na zmago,
ki bo prišla. Zaobljubljeni Reichu na živ-
ljenje in smrt, stojimo v tej tih svečani
uri zvesto in neomajno zbrani okrog Füh-
rerja. Z močnim srcem nastopamo pohod
v bodočnost. Kateri sovražnik si vsled tega
upa premagati tak narod, ga z zvijačo pre-
varati ali zlomiti za s silo svojege or-
žja? Trdna vera v bodočo zmago je orožje
naših src, ki nikdar ne omahujejo.«

Zahvala in priznanje za zgedno zadržanje berlinskega prebivalstva

Berlin, 24. dec. DNB. V božični poslanici
berlinskemu prebivalstvu je izrazil berlins-
ki Gauleiter in državni minister dr. Goeb-
bels svojo zahvalo in priznanje za zgedno
zadržanje v zadnjih tednih. Sovražnik je,
pravi poslanica, v zadnjih tednih zadal
Berlinu več težkih udarcev ter s tem lice
mesta bistveno izpremenil. Treba je samo
pogledati škodo, povzročeno po teroristič-
nih napadih, pa človek že ve, kakšen cilj
zasleduje. Hotel je in hoče zadeti vojno
moralo in ne vojne industrije ter s tem do-
seči pri berlinskem prebivalstvu, kar mu
je bilo pri hamburškem, essenskem, koeln-
skem ter prebivalstvu mnogih drugih mest
stalno odredeno, namreč zlom duševnega
zadržanja Berlinčanov ter razkroj njihove
zvestobe do režima in Führerja. Cez ta ra-
čun so Berlinčani potegnili sovražniku do-
bilo črto. Celo sovražni tisk mora priznati,
da je vojna morala zaradi terorističnih na-
padov postala prej trdnjša kakor popust-
ljivejša, za Reich pa je postal Berlin s svo-
jim zadržanjem šele prav državna pre-
stolnica.

Ce nam je sovražnik, nadaljuje dr. Goeb-
bels, vsilil s terorističnimi napadi, kakor
pravi, bitko za Berlin in ce nam jo še vsi-
ljuje, potem lahko s ponosom trdimo o se-
bi, da smo to bitko doslej dobili in jo bo-
mo dobili tudi v bodočnosti. V teh tednih
so bila izvršena v državi prestolnici na-
ravnost čudežna dejanja organizacije. To
ste lahko ugotovili z lastnimi očmi. Vse
ustanove in skupine stranke, vojne sile,
države in mesta so pri tem odlično udele-
žene. S tem so si pridobile navdvo hvalo
sicer tako kritičnega berlinskega prebiva-
lstva. Glede na napravljeno škodo je ome-
nil dr. Goebbels, da so bile izvršene vse
priprave, da se razdelani del mesta obno-
ve in postanejo večji, močnejši in lepši.

Podrtje na ulicah bodo po zmagovitem
miru v kratkem izginile. Berlin bo potem
glavno mesto Reicha in njegovo v naj-
težjih časih dokazano jednako srce mu daje
tudi moralno pravico, da ima v svojih zi-
dovih vodstvo Nemčije.

Z besedami zahvale in priznanja za do-
kazano junastvo ter stalno pripravljenost,
kateri tudi najprisrčnejši pozdravi in žel-
jami za Božič in Novo leto zaključuje
dr. Goebbels svojo poslanico.

Božična poslanica češkega predsednika dr. Hache

Praga, 24. decembra. Državni predsednik
dr. Hacha je o Božiču naslovil češkemu
narodu poslanico, v kateri se mu zahvalju-
je za disciplinirano razumevanje njegove
politike in za čestitke ter zaupanje izreče-
no ob peti obletnici predsednikovanja. Dej-
stvo, da je češki narod v viharjih te vojne
v njenem petem letu lahko nedotaknjen v
svojem narodnem obstoj proslavil bo-
žične praznike, je označil kot ponovno po-
trdilo pravilnosti sedanje poti. Češki narod
stopa odločen v novo leto ter z zaupanjem,
da mu je zajamčena srečna bodočnost,
če bo tudi nadalje ohranil brezpogojno
enotnost in narodno disciplino.

Božični govor slovaškega notranjega ministra

Bratislava, 24. decembra. V svoji božič-
ni izjavi pravi slovaški notranji minister
Mach, da obstaja za Slovaško en sam ta-
melj, na katerem lahko gradi, in sicer
priateljstvo z nemškim narodom. Prav
narodno-socialistična Nemčija, ki je poma-
gala Slovačkom k njihovi svobodi, je naj-
boljši porok slovaške bodočnosti.

Pričetek sovjetske zimske ofenzive

Berlin, 26. dec. DNB. Težki sovjetski na-
padi so se v petek razširili na nove odse-
ke bojišča, njihova silovitost pa se je znova
povečala. Neprenehoma se vale boljše-
viški napadi ob težiščih na področju Zi-
tomir-Kijev in Vitebsk-Nevelj, kot prvi
znak sovjetske zimske ofenzive, proti nem-
skim obrambnim črtam. Je pač več kot
slučaj, skoraj bi dejali opozarjajoč simbol
človeštva, da so si boljševiski izbrali prav
sveti večer za pričetek svoje zimske ofen-
zive.

Zlasti na bojišču vzhodno od Zitomira
so znova zbrali močne sile, s katerimi so
po močni topniški pripravi prešli v napad
na obeh straneh ceste Kijev-Zitomir.
Proti napadajočim oddelkom se je vsipal
izredno učinkovit nemški obrambni ogenj,
toda neleda na izredno velike izgube je
sovražnik vedno znova nadaljeval napade.
V težkih izpremenljavih bojih, ki
trenutno še trajajo, so izvršili nemški gre-
nadirji oklopni grenadirji in topničarji na-
padnih tonov skoro nadčloveška dejanja.
Poleg tega je odjuga, ki je nastopila v tem
odseku, še bolj oteževala bojevanje, ker
so se ceste in pota, ki so z nastopivšim
mrzom postale trda, znova izpremenile v
blato tako, da je premikanje čet in dova-
žanje oskrbe zvezano z največjimi teža-
vami.

Nadaljnje težišče bojev je bilo pri Vitebsku.
Kjer so sovjetske čete obnovile že prejš-
njega dne izvršene poizkuse prodora. Ne da bi
jih stedi, so jih skupaj z novo pripelanimi
četami poglani v boj. Na sveti večer so bili boji
pozno v noč tako da niso imeli nemški gre-
nadirji niti tega večera nikakega odmora. Vedno
znova je bilo treba zaletati sovražnikove vo-
re, obkoliti sovražne skupine ki im je na ne-
preglednem ozemlju uspelo prodreti v nemške
črte, ter uničevati sovjetske oklopniške skupi-
ne, ki so operirale v zaledju Od vsakega na-
smeznika so ti boji zahtevali kar največ. Ka-
ko težke so sovjetske izgube, je razvidno že
z neverjetno velikega števila v zadnjih dveh
dneh uničenih sovjetskih tankov V 48 urah
je bilo namreč uničenih kar 126 sovjetskih
oklopnikov.

Tudi severozapadno, od Rečice je prišlo
med Berežino in Dnjeprom do silovitih bojov.
Tam je kljub ojačenju sovražnega odpora še

dalje napredoval lasten nemški napad. Na te-
žavnem močnem in gozdnem ozemlju so si
nemške čete vedno znova priborile nova ozem-
lja. Boljševiki so skušali zaustaviti nemški na-
pad z miniranjem in z razstreljevanjem mo-
stov, toda tudi te ovire niso mogle zadržati
nemških čet. Nemške čete so s k jub temu
izsilile prehod preko taktično važnega rečnega
korita ter s pridobilo povrhu še nadaljnje
ozemlje. V ostalih severnejših odsekih bojišča

je sovražnik severovzhodno od Zlobina ojačil
svoje napade, da bi razširil vdor, ki se mu je
posrečil prejšnjega dne. Najprej mu je uspelo,
da je prodrl do zaščitenih topniških postojank,
od tam pa ga je vrgel nemški protinapad, ki
je bil zelo uspešno podprt s topniškim ognjem
nemških baterij, znova nazaj na njegova iz-
hodišča.

V vseh ostalih odsekih bojišča so imeli boji
popolnoma krajevni značaj in niso prešli iz
okvira izvidniškega delovanja in podjetij udar-
nih čet.

Samo žrtve zagotavljajo zmago

Brezuspešnost ameriške živčne vojne

Tokio, 24. dec. DNB. (Vzhodnoazijska
služba.) Ameriška vlada še vedno upa do-
seči z živčno vojno uspehe, ki jih njihovo
orožje ni moglo, je ugotovil govornik in-
formacijskega urada japonske vlade Iguchi
v petek na sestanku z zastopniki inozem-
skega tiska. Tako je neki poročevalski
urad nedavno objavil, da bo ameriška cen-
zura v bodoče prepovedala razpravljanje o
vprašanju drugega bojišča. Neka druga po-
ročevalska agencija svari istočasno, da bo-
do v prihodnjih 90 dneh ameriške izgube
trikrat tako velike kakor v prvih dveh
vojnih letih. Ta očividna kršitev cenzurne
prepovedi, je naglasil japonski govornik,
predstavlja ponoven poizkus, slabiti odpor-
no moč onih sil, zakaj, če se res priprav-
lja veliko podjetje in računajo pri tem z
velikimi izgubami potem sovražnik ne bi
naprej napovedoval časa Anglija in Zedi-
njene države odgovarjajo na sovjetske sa-
nje o otvoritvi drugega bojišča in čung-
kinško željo po zasedbi Burne vedno s po-
dobno propagando, toda sovražnik bo mo-
ral uvideti, da je zmago mogoče pridobiti
le z žrtvami, ne pa z govoricenjem.

Japonski uspehi pri napadu na Bougainvillu

Tokio, 24. dec. DNB. (Vzhodnoazijska
služba.) Kakor je bilo šele sedaj objavljeno,
so močne japonske čete 13. decembra
pred Torokino na Bougainvillu dosegle ve-
like uspehe proti sovražniku. Sovražnik je
pretrpel izgube ter se je moral umakniti iz
postojank.

Japonski letalski napad na otok Aravo

Tokio, 24. dec. DNB. (Vzhodnoazijska
služba.) Pri četrtkovem japonskem letal-
skem napadu na otok Aravo so bile na
osmih različnih mestih zažgane sovražne
vojaške naprave, kakor poroča japonski
glavni stan. Razen tega sta bili zažgani
dve izkrcevalni ladji. Istega dne so Ja-
ponci sestrelili 24 sovražnik letal iz oddel-
ka približno 70 letal, ki so se pojavila nad
japonskim oporiščem Rabaul. Stiri sestrel-
itve še niso mogle biti potrjene. Japonci
so izgubili 6 letal.

Sovražnikove izgube pri izkrcanju na rtu Merkus

Tokio, 24. dec. DNB. (Vzhodnoazijska
služba.) Sovražne izgube pri izkrcanju na
rtu Merkus je cenil govornik vlade na pet-
kovem sestanku s predstavniki tiska po
»previdni ceniti« na 4.000 moč.

Izjalovljen letalski napad na Kanton

Tokio, 24. dec. DNB. (Vzhodnoazijska
služba.) Dne 23. decembra je poizkušal so-
vražnik napasti Kanton. Japonski lovci so
se takoj dvignili sestrelili 12 sovražnik letal
ter poglani ostale deloma težko poško-
dovane v beg. Japonci niso imeli izgub.

Naročite se na romane DOBRE KNJIGE

Božičnica v mestnem zavetišču za onemogle

Mestno zavetišče za onemogle v Japljevi ulici je človekoljubna ustanova ljubljanske občine. Tihi dom je to, kamor se je po dolgotrajnih bojih s trdim življenjem, po razočaranjih in nesrečah umaknil uživati mir in uteho že marsikateri meščan ljubljanski. Mestna občina se po svojih močeh trudi, da bi tudi njim olajšala in olajšala življenje. Med drugim jim leto za leto prinese v zavodu božičnice, ki so sicer skromne po svojem značaju, zato pa tem bolj priščne.

Letos je obiskal božičnico vršilec dolžnosti župana g. Jančigaj in spremstvu g. mestnega fizika dr. Rusa, upravitelja zavoda g. Tomažiča in zavodovodnega kaplana g. Burje. Prvi njih obisk je veljal bolnikom, ki se zaradi onemoglosti niso mogli udeležiti božičnice v prostorni obednici. Ubrano ozračje domačnosti v snažno opremljenih bolniških sobah so poudarjale jaslice, ki so jih bolnice in bolniki sami postavili in postavili v vsako večjo sobo. Vstili so se priskrbi priložnosti, ki so kazali tople domačnosti in občevarjanju med predstavniki občine in zavodovnimi stanovci. Saj sta g. Jančigaj in dr. Rus že vsem v zavodu stara, ljuba znanca.

Ob jaslicah v bolniški sobi stoji 93-letna Beta. Gluha je. Treba se je skloniti k njej: »No, Beta, letos ste ovčke in živinco lepo razmestili okoli jaslice. Lansko leto so bile ovčke v jercerlu!«

»Da, ampak tisto napako sem potlej popravila — se spomnijo, gospod?«

»Ste zadovoljni?«

»Bolnice in en glas odgovarjajo: »Zadovoljne, zadovoljne!«

»Vojna je, me pa smo na toplem in v čistem. Tudi hrane imamo dovolj.«

Polona leži v postelji. Slaba je in človeku se ob pogledu nanjo stisne srce od sočutja. Toda na vprašanje, kako se počuti, odgovori pogumno: »Korajša pa snajti — gospod župan!«

Splošen smeh vzbudi s tem odgovorom. Polona hoče biti zmerom mlada, četudi ji je že 85 let. Ko so pred kratkim časom sestre policajke g. kaplana Burjo, naj gre obhajati Polono, je po pomoti prišel k tej ženski. Toda v sosednji sobi je ležala druga Polona, leto starejša. Pa se je naša Polona zasmejala g. kaplanu: »Ah kaj, k meni ste prišli z obhajilom? Ali vam ni po deželi, da kličete gospoda »ta stara« Polono in ne »ta mlada« Polono?«

Po obisku pri bolniških so se gostje podali v lepo okrašeno obednico. V praznični razpoloženju so pripadniki zavoda sprejeli obiskovalce s petjem božičnih pe-

smi. Pri obdaritvi je dobil vsak zavodov obiskovalec četrte kile marmelade, pol kile sladkorja in nekaj jabolk, moški pa so bili deležni tudi cigaret in tobaka. G. generalni tajnik je pozdravil varovance ter jim požel zadovoljne praznike. »Ko se bo nočoj oglasilo zvonjenje božičnih zvonov,« je dejal med drugim, »vas bodo ubrali glasovi zvonov v spominih popeljal v vašo mladost, ki ste jo preživeli na raznih straneh sveta. In v družbi svojcev, znancev in prijateljev ste se na ta večer, karšen je nocojšnji, iz leta v leto veselili rojstva Odrašenikovega. Na večer življenja ste se zbrali v tem tistem domu. Vaši znanci in prijatelji iz mladostnih dni niso več pri vas, le spomini nanje so vam še ostali. Na ta tudejni večer bi vam bilo všeč, če bi ne bili nikogar pri vas, zato je mestna občina vsako leto na ta večer poslala k vam svojega zastopnika. Letos sem jaz, ki sem sin mesta Ljubljane, prišel v vašo sredo, da vam v imenu občine voščim zadovoljne božične praznike in srečo v letu, ki prihaja. In če bom k letu spet prišel k vam, je moja srčna želja, da bi vas prav vse našel zdrave in zadovoljne in tako lepo zbrane v svečanostnem razpoloženju svetega večera, kakor vas vidim zbrane pred seboj nocoj.«

Nagovor je izval živahno odobravanje. V imenu obdarovancev se je zahvalil sivo-bradati zavodni g. Kos: »Ob zatonu našega življenja nam je hudo, ko vemo, da je življenje zunaj težko. Se težje pa nam je, ker ne moremo sodelovati pri obnovi naše domovine. Boga bomo prosili, naj skrajša trpljenje, ki je naloženo vsem, ki so v tej vojni izgubili dom in najdražje svoje. Hvala ti smo mestni občini, da nam je omogočila v miru preživeti jesen življenja v tem domu, posebej pa še g. generalnemu tajniku Jančigaju, upravitelju zavoda, kakor tudi č. sestram in g. dr. Rusu, ki očetovski skrbijo za nas. Vsem dobrotnikom naj Bog poplači njih skrb, ki jo imajo z nami. In tudi mi jim vsem želimo zadovoljstva za praznike in mnogo sreče v novem letu.«

Po obeh govorih so pevci in pevke zapeli »Sveto noč« in druge božične pesmi. Marsikatero oko se je ob spominu na pretekla dogodka zasolilo. Človek je čutil resnost in ubranost svečanega trenutka, ki ga prinaša v dobra in čuteča srca praznik svetega večera.

Gostje so se pomešali med varovance. ki jih je bilo 600, in se z njimi razgovarjali do odhoda.

Teden gledališkega in koncertnega življenja

V Drami nas je v predbožičnem in božičnem razpoloženju ogreval in pomirjal Dickensov »Čvrček za pečjo«. V Operi pa je bila v sredo uprizorjena nesmrtna Puccinijeva »La Bohème«. Ne bo izumrla iz lepote v naših srcih podoba uboge, nesrečne Mimi. Pella in podživljala jo je, kakor običajno, z nežnim, toplim občutjem Ksenija Vidaličeva, ki lahko šteje Mimi med svoje najuspešnejše stvaritve. Skrbna, vestna priprava, polno življenje sta bistveni znaki njene pozitivne, kvalitetne interpretacije. Skladno se je razpela ob sentimentalnih dvospevih z Rudolmom, ki je prav gotovo doslej najboljši Lipušček lik na našem opernem odru. Poln igralski in pevski utrip kaže sijajna Musetta M. Polajnarjeve. Svoj razposajen spev v drugi sliki je odlično odpele. Zelo posrečeno združuje Musettine poteze neugane življenjske in človeške dobrotnosti. V dobri formi je bila tudi ostala montmartrška bohemska trojica V. Jankov Marcell, M. Dolničarjev Schaudard in F. Lupšev Collin. Priprave so s svojim učinkovitim spevnim ter igralskim podajanjem k celotnemu uspehu. Kakor pri Bettetovem Collinu, tako nas je tudi pri Lipuščevem globoko ganili sloveči spev o plašču v slepni sliki. Omeniti je še Zupanovega Benoitja in Alcindoria. Predstava je bila organizirana po C. Debevoevem režiserskem zasnovi in pod prežvečenim zbretovim dirigentskim vodstvom. Vodja zborja je S. Hubad, scenograf inž. Franz. Občinstvo je izražalo vodilnim sodelujočim svoje tople priznanje, posameznim tudi pri odprtem odru. Nekatere pomanjkljivosti niso motile.

Božične predstave so bile v drami in operi dobro obiskane. Ni manjkalo aplavzov. Občinstvo je bilo hvaležno igralkam ter igralcem za njihov trud in prizadevno poštenost.

Ponedeljek 20. decembra se je glasbena

Ljubljana spet zgrnila k drugemu simfoničnemu koncertu v veliki unionski dvorani, ki so ga počastili s svojo navzočnostjo tudi zastopniki nemške vojske in ljubljanski oblasti. Občinstvo se je z užitkom naslajalo ob pomembnem Beethovnem klavirskem koncertu v es-duru, pa tudi ob prelepi Haydnovi simfoniji v d-duru in F. Lisztovi simfoniji pesnitvi »Les préludes«. Vse tri skladbe so bile vrednotno podane. Poseben umetnostni in slogovni pečat sta vtisnili drugemu simfoničnemu koncertu močni glasbeni čestnosti — nemški dirigent Buchholz in naš popularni klavirski virtuoz prof. Anton Trost. Buchholz je temeljit razčlenjevalec partnih finis in posebnosti, suveren interpret in navzlic razmeram mladim letom preizkušen urejevalec vseh skupin našega povečanega radijskega orkestra. Virtuoz prof. A. Trost pa je, kakor zmerom, sijajno odigral klavirski part Beethovnevega klavirskega koncerta. Globoko znanje, umetnostni zanos, nekakšen mladosten polet so tiste pozitivne in konstruktivne oblike, ki so izstopale tudi ob ponedeljkovem prof. Trostem vrhunskem reproductivnem podajanju. Dirigent, solist, virtuoz in radijski orkester so bili deležni hvaležne pozornosti glasbo ljubčega občinstva.

Naj na kratko omenimo še obe javni produkciji gojenice matične glasbene šole, ki sta bili v torek, 21. decembra in sredo, 22. decembra v polno zasedeni mali filharmonični dvorani. Nastopili so nadarjeni gojenci ter gojenke omenjene šole z mestoma težavnejšimi skladbami. Pokazali so mnogo prizadevnosti in tople ljubezni. Starši so lahko zadovoljni s sadovi skrbne glasbene vzgoje, plemenitih in poštenih prizadevanj matičnih glasbenih učiteljev in vzgojiteljev. Občinstvo je pogumnim, mladim izvajalcem izražalo svoje iskreno priznanje.

nova »gledališča«, kjer osvaja burkež Pavliha hvaležna srca. Ročne lutke so danes na pohodu! V njih je naša mlada hvala vredno zaposlitev. Bilo je čedalje nujnejše, da izde še nekaj igrice, dasi je med mladimi lutkarji tudi nekaj pisateljskih talentov, ki si pišejo igrice kar sami po vzorcu tistih treh, ki so objavljene v priročniku »Pavliha«. Zdal je začela izdajati Mladinska založba v uredništvu prof. M. Kureta novo zbirko »Pavlihov odtok«, katere prvi zvezek je pravkar izšel. Zbirka sicer ni tiskana, temveč samo razmnožena, kar pa njene porabnosti ne zmanjša. V prvem zvezku sta izšli igrice »Kaznovana trdosrčnost« in »Čudežno zdravilo«. Prva spada med najbolj uspele igrice nekdanjega odra Kuretove »Pavlihove družine«. Igrice sta tudi »dramaturško« tehnično predelani do zadnjih podrobnosti, tako da sta takoj uporabni. V tem pogledu prednjači zbirka med vsemi podobnimi zbirkami tudi tujih narodov. V pripravi sta nadaljnja dva zvezka. Prvi zvezek, ki obsega 50 strani, stane 20 lit. Tako se obeta slovenskemu lutkarstvu zlasti med najmlajšim rodolom lep razmah, ki ga je samo želel!

Vodnikova pratika 1944
je pestra, lepo ilustrirana prava ljudska čitanka, ki bo vse leto naša zvesta poučna in zabavna spremljevalka. Staro in mlado jo bo rado jemalo v roke. Če se nisi prejel Vodnikovih knjig, stopi brž ponje v pisarno Vodnikove družbe (Narodna tiskarna), ali pa v knjižarno Tiskovne zadrage, Selevburgova 3, oziroma v Učiteljsko knjižarno, Frančiškanska ulica 6, kjer boš za skromno vsoto dobil letošnji Vodnikov knjižni dar, ki zbija povsod pozornost in je vsem članom izredno všeč!

Na božični knjižni polici:

Vklenjena mladost

Na letošnji božični knjižni polici za mladino so se pojavile letos zanimive novosti. Med njimi vzbujajo posebno pozornost mladinska povest »Vklenjena mladost« Lojze Zupanca, ki je ob tej svoji mični novosti razodel obilo smisla za sodebno, spretno mladinsko knjižno oblikovanje. Na Pobrežje ob široki deroči reki nas vodi, kar rasteta v bedi, siromščini in razočaranju na tudi v ljubljani in trdoživji do počitnice življenja vzorna dvojčka, bratec in sestra. Temni oblaki zagrinjajo njuno življenje, toda nazadnje predre sonce in blagodejno posije na njuno življenjsko pot. Pisatelj sega v življenjsko osredje slovenske delavske družine, iz katere prihajata naša mladina v ljubljani, plemenitosti posnemanja vredna vzornika. Starši bodo to lepo povest prav radi kupovali svojim sinovom in hčerkam, ki bodo lahko črpali iz te v siromštvu »Vklenjena mladost« mnogo lepega in vzglednega. L. Zupančeva mladinska povest bo zelo priporočljiva božično oziroma novoletno darilo. Lične, ustrezne ilustracije je oskrbel M. Bambič. Mladinsko knjižno novost je založila knjižarna Tiskovne zadrage v Ljubljani, našla pa jo je Narodna tiskarna. Mladina, segaj po nj, ter jo pozorno prebraj!

Nova zbirka lutkovnih iger

Priročnik »Pavliha«, ki ga je leta 1941 izdala Mladinska založba v Ljubljani izpod peresa prof. Miklavža Kureta je utrl ročnim lutkam pot med našo mladino. Širši javnosti je nemara znano, da nastajajo po večletih študentskih sobah, po kleteh in dvoriščih

Lepi božični prazniki

Ljubljana, na Stefanovo.

Letošnji božični prazniki so bili sicer brez običajnega zimkega čara, brez snega, vendar smo bili z vremenom izredno zadovoljni. Bojimo se lahko samo, da bi se uresničil stari pregovor, ki pravi: da sledi sončnemu n zele-nemu božiču snežna velika noč.

Vsaka družina se je potrudila, da ustvari v svojem domu kolikor le moreče prijetno božično ozračje. Mladina je pridno pripravljala jaslice. Drevesca, kolikor jih je letos bilo na ponjo na Kongresnem trgu, so bila razprodana, marsikod pa so zadostovala okrašena smrekova vejica z gorečo svečo. Verske svečanosti na sveti večer so bile po vseh ljubljanskih cerkvah deležne številnega obiska vernikov. Na pokopališču so svoji pokojnih tudi letos pietetno okrasili grobove in v sveto noč so brlele številne lučke.

Radijske oddaje so poskrbele za izbrane božične spore. Z veliko pozornostjo je tudi ljubljana na sveti večer poslušala nagovor državnega ministra dr. Gobbelsa, na sveti dan na domobransko radijsko oddajo in potem občirna poročila za vseh bojišč.

Naša gledališča so poskrbela za plemenito razvedrilo v obeh dneh in so bile predstave prav dobro obiskane. Na božični dan dopoldne je nemška vojska godba pridelila v Zvezdi promenadni koncert, ki je zbudil splošno pozornost. Premnogi ljubljanci so izkoristili posebno vreme za daljše obiske n sprehode. Zlasti na Stefanovo, je bilo veliko romanje v okolico. Ohranil se je tudi v vojnem času star običaj, da poneso rejci konj in govodično zrezljane kipe na Vič ali v Štepanjo vas.

Kadilci so na Stefanovo pridno izpolnjevali prijave po vseh trafikah, da bi za božjo voljo ne bili prikrajšani na svojem deležu, ki jim pripade po novi ureditvi prodaje tobačnih izdelkov. V splošnem so letošnji božični prazniki potekali resno in dostojanstveno.

Če hočete, da bo tudi Vaša srca napolnil mir božji, nikar ne bežite pred zapovedjo: tožite usmiljeni!

Novi grobovi

Po daljšem bolanjanju je umrl v Ljubljani na sveti dan popoldne g. Miroslav Pogorelec, šef administracije in prokurist beograjske radijske postaje. Zelo blag in plemenit človek leže v grob. Po rodu je bil iz ugledne družine, ki je živela iz Dolenje vasi. Po dovršenih gimnazijskih študijah v Kranju je študiral trgovske vede na Dunaju in v Kölnu, nakar je uveljavil svoje odlične sposobnosti kot ravnatelj špedicije »Balkan« v Ljubljani. Nato je bil dolga leta na odgovornem mestu kot šef administracije in prokurist beograjske radijske postaje. Med beograjskimi Slovenci je bil splošno znan in marsikateremu izmed njih v pomoč. Zato je bil deležen splošne priljubljenosti in bo vest o njegovi prerani smrti — saj je bil star šele 53 let — zbudila iskreno sožalje v Beogradu prav tako kakor v rodni Ljubljani. V svetovni vojni je bil tri leta na fronti, prav tako je bil takoj vpoklican, ko se je pričela sedanja vojna. Poročen je bil z go. Danico iz znane Uršičeve rodbine v Ljubljani, s katero sta živela v noli skaljen harmoniji. Bil je velik ljubitelj prirode in na glasu idealnega lovca. Zadnje pot bo nastopil na Šentjanžev ob 16. iz kapelce sv. Nikolaja na Zalah. Številni prijatelji tolo sočustvujejo z go. Danico in širokim krogom sorodstva.

Komaj 40 let star je umrl v božičnih praznikih za pljučnico g. Miroslav Bertonec, svetnik državnih železnic v Ljubljani. Zapustil je vdovo z dvema snokoma. Njegova prerana smrt je globoko pretresla tovariše in prijatelje. Na zadnje pot bo potemil v torek ob 14. uri iz kapelce sv. Krištofa na Zalah.

Nadalje je umrla ga. Ivanka Nedog, roj. Murnikova. Mlado ženo in mater bodo spremlili na zadnji poti v ponedeljek ob 15. uri iz kapelce sv. Andreja na Zalah.

Na sveti dan je bila Ljubljana priča velikega žalnega sprevoda, ki se je razvil za krsto veletrgovca g. Karla Preloga. Prišli so zlasti mnog predstavniki našega gospodarskega in javnega življenja.

Po dolgem trpljenju je umrl upokojeni davčni sluga g. Jože Hudeček. Bil je med najstarejših ljubljancih, star nad 80 let. Kremenitega moža je žal pred osmimi leti hudo prizadela bolezen, odgovedale so mu noče in odteje skoraj ni več zapustil postelje. Prebval je dolga leta na Gradu in ga od tam pozna velika množica ljubljancih. Pokoj je preživel v Gradšču 11. Zapustil je vdovo in tri sinove. Pogreb bo v ponedeljek ob pol 6. uri iz kapelice sv. Jožefa na Zalah.

Pokojnim bodi ohranjen lep spomin. Žalujemo naše iskreno sožalje!

Za uk si prebrisane glave...

Obisk v delavnici lesenih izdelkov in iger

Ze dolgo opaža človek po raznih izložbah ljubljanskih trgovin ljubke izdelke iz lesa. ki tudi rezvano oko pogosto opozore nase. Začel sem se za stvar zanimati in sem končno izvedel, da zpaten del teh skrinjic, šatulj in razne drobnarije izvira iz umetno-obrtno delavnice g. I. Vavpetiča na Dunajski cesti. Ondam sem jo tedaj mahnil v delavnico samo, da si »na l'cu mesta« ogledam nastanek teh izdelkov. Iščem moram, da sem bil prav prijetno presenečen.

Za pokrajino, kakor je naša, ki mora v normalnih razmerah s tujskim prometom računati kot z važno narodno gospodarsko postavko, je umetna obrt velikega pomena. Ze pred vojno se je lepo razvijala in so nekatere delavnice resno stremele po izločitvi kličarstva in vstvaritvi pristno narodnih izdelkov. Toliko bolj je treba pozdraviti tako stremeljenje sredi nemirnih vojni časov. V tem pogledu je imenovana tvrdka, ustanovljena komaj pred dobrimi štirimi leti, vredna pozornosti. Redno zaposluje po 12 ljudi in je doslej dala na trg že kakih 1500 vzorcev. Pri tem moram naglasiti družinsko vzdušje in prijateljsko sodelovanje med nameščenci in lastništvom. Vsaka pobuda in vsaka dobra zamisel je upoštevana z izrednim razumevanjem. Samo tako je mogoče, da imajo nameščenci poleg stalnega kruha tudi oseben interes in veliko ljubezen do dela in vedno novega vstvarjanja. Zgano si karstvo, rez-

burstvo, slikanje na les in razne kombinacije vseh teh tehnik dajejo izdelkom čar posebne svežine in ljubke domačnosti. Okrasni krožniki z napisi in brez njih, šatulje, skrinje in skrinjice, garniture za kadilce, stojala za slike in servijete in na stotine raznih drugih predmetov so očem prava paša in zlasti nekateri izdelki so pravcate moštvoine.

Poleg drugega so zanimive izvirne igre za družino in družbo, izdelane po zamisli in načrtih g. R., ki niti noče osebnega poudarka. Doslej je na trgu več takih iger: »Zmagovalce«, »Noč v harem«, »Namizno kegljstvo«, »500 dobi« in »Moja doma«. Vse so opremljene z jasnimi in kratkimi navodili. Največji uspeh vsega prizadevanja vidim v tehle dejstvih: Dvanajst ljudi si tu s postojnim delom pošteno služijo kruh in imajo priložnost razvijati in izpopolnjevati svoje sposobnosti. Naš les pride v teh izdelkih celo v najmanjših koscih do dostojne cene, naša narodna in umetna ornamentika do ugleda in veljave. Čeprav danes o pravem tujskem prometu ni mogoče govoriti, vendar opažam, da Nemci in Italijani radi segajo po teh spominskih predmetih, ko prihajajo v Ljubljano. Nedavno sem govoril z akademsko naobraženim nemškim častnikom iz Wormsa, ki se je tolo izražal o lepoti slovenskih umetno-obrtnih izdelkov iz lesa. Upam, da take pohvale ne bodo nikogar navdale z napuham, ampak bodo le pobuda za trajno izpopolnjevanje posameznih izdelkov.

Za bodoče je tvrdka poskrbela tudi za izvirne napise v verzih, ki poudarjajo resnost celotnega stremeljenja navzgor.

Ob teh ugotovitvah naj še povem, da namerava tvrdka uvesti v svoj delokrog tudi izvirno intarzirjo in tako razširiti svoj delokrog še v to smer. Iz srca bi želel, da naše tako plemenito prizadevanje kar največ razumevaja med občinstvom. Ako se bo podjetje razvijalo v začetni smeri in bo lastništvo kos svojim nalogam, utegne polegoma zraati v tako važno panogo domače umetne obrti, da je homo vsi vesel. S j bo tu, ko pride življenje spet v normalen tir, cel kader izvežbnih delavcev z velikimi skušnjami in bistrim pogledom v potrebe te stroke. In to je uspeh, ki je že danes vreden pozornosti in priznanja.

Ivan Albrecht

Umrla nam je naša ljubljena žena, dobra mama, gospa

NEDOG IVANKA roj. Murnik

Pogreb drage pokojnice bo v ponedeljek, dne 27. decembra ob 3. uri popoldne z Zal, kapelce sv. Andreja, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, 26. decembra 1943.

ZALUJOČI OSTALI

Po dolgem trpljenju nas je za vedno zapustil naš ljubljani mož, oče, ded, praded, stric in tast, gospod

Jože Hudeček

DAVČNI SLUGA V POK.

Pogreb dragega pokojnika bo v ponedeljek 27. t. m. ob pol 4. pop. z Zal, kapelice sv. Jožefa, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, 25. decembra 1943.

ZALUJOČI OSTALI

DAJ — DAM

želi vsem cenjenim gostom zadovoljno in srečno novo leto!

Za praznike prvovrstna vina, tudi čez ulico!

MALI OGLASI

JELOV, SMREKOV REZAN IN TESAN
LES, kakor tudi brestove, bukovke, hrastove, javorjave, jesenove, lipove in orehove plohe dobite v skladišču zadrage »Marade« v Živinozdravniški ulici — za Cukrarno. 535-6

V globoki žalosti sporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in znanecm prežalostno vest, da nas je na Sveti dan ob 3. popoldne po dolgi, mučni bolezni za vedno zapustil naš srčno dobri soprog, brat, stric in svak, gospod

Miroslav Pogorelec

ŠEF ADMINISTRACIJE IN PROKURIST BEOGRAJSKE RADIJSKE POSTAJE, MAJOR V REZERV, IMEJTE LJ VEČ ODLIKOVANJ ZA HRABROST

Pogreb srčno dragega pokojnika bo v ponedeljek, 27. t. m. ob 4. popoldne, iz kapelice sv. Nikolaja na Zalah, k Sv. Križu.

Prosimo tihega sožalja!

Ljubljana, Dolenja vas, Ribnica, Kočevje, Zagreb, Beograd, USA, dne 26. decembra 1943.

Globoko žalujoci:

DANICA roj. URŠIČ, soproga; ADELA in KAREL, sestra in brat; NINO in VLADO URŠIČ, svaka; rodbine: POGORELEC, ILC, URŠIČ, KAJFEŽ, PAUČIČ in ostalo sorodstvo.

Enotna slovenska fronta v boju proti komunizmu

Zgodovinska protikomunistična spomenica predstavnikov vsej slojev in stanov slovenskega ljudstva — »Boj proti komunizmu ni politika, ampak naša osnovna človeška in narodna dolžnost!«

V četrtek popoldne ob 5. je odposlanstvo zastopnikov slovenskega javnega življenja svečano izročilo šefu pokrajinske uprave g. prezidentu generalu Leonu Rupniku naslednjo spomenico:

SLOVENSKEMU NARODU!

Lepa slovenska zemlja, na kateri živimo že 1400 let in ji s svojim znojem in delom vtiskamo svoj slovenski obraz, je danes vsa odeta v globoko žalost, ki jo je v svojih hudih posledicah prinesla vojna.

Kdo tira danes našo zemljo, naš narod v nesrečo, kdo pobija tisoče dragih rojakov, kdo požiga slovenske domove, kdo tepta vse naše narodne in verske vrednote, kdo uničuje našo čast, kdo nas tira na rob propada, da nam grozi dokončen pogin?

To dela največji in najnevarnejši sovražnik vseh krščanskih in kulturnih narodov, komunizem, ki je pri nas z narodnimi gesli mnoge prevareal in si pod krinko »osvobodilne fronte« skušal uzurpirati oblast, da vpostavi svojo nasilno diktaturo in da do konca dovrši svojo krvavo revolucijo, v kateri naj pošten slovenski narod izgine, zgolj zaradi tega, ker hoče živeti v skladu s svojo tradicijo, v skladu z narodnimi vrednotami in ker si hoče ohraniti življenje.

Komunizem je dokazal z dejanji, da ni nikaka politika in ne ideologija, ampak najbolj surov barbarizem, ustroj nereda, izgrajen zločinskih sestav, uničevalec verskih, etičnih in moralnih vrednot, uničevalec osebne in narodne svobode, uničevalec življenj poštenih delovnih ljudi kakor celih narodov.

Zato danes boj proti komunizmu ni politika, ampak osnovna človeška in narodna dolžnost, saj se tiče tako življenja vsakega posameznika kakor življenja vseh narodov — še posebno malega slovenskega naroda, nad katerim zločinski breznarodni komunizem najbolj besni.

Vsi pošten ljudje in vsi narodi se bore proti zločinskemu komunizmu. Tudi ogromna večina slovenskega naroda je to zlo in nesrečo sama spoznala in odklonila.

Pogorišča 200 slovenskih vasi kličejo vse še zaslepljene Slovence, da spregledajo. Nad deset tisoč požganih in porušeni slovenskih domov vpije po obnovi iz ruševin. Preko sto razdejanih šol, prav toliko prosvetnih in narodnih domov so strašna obsodba »kulturnega« prizadevanja komunizma. Nad 70 onečaščenih cerkv, od teh 16 rožganih, so kričeč dokaz komunističnega brezboštva. Preko 15.000 grobov najboljših mož in žen, fantov in deklet in nedolžnih otročev iz vseh stanov in skupin kliče po pravični kazni. Poleg stotin pomorjenih izobražencev je tudi 29 narodno zavešanih duhovnikov.

Tudi nesrečni talci so nemi, toda tem strašnejši tožniki proti nečloveškemu komunizmu. Blizu 10.000 slovenskih družin je raztepenih, izgnanih. Na tisoče ubogih sirot brez matere, brez očeta so sad komunističnega nauka o družini! Koliko je pa še obupanah očetov, ki ne vedo ne za svoje žene ne za otroke, koliko objokanih mater, ki ne vedo za otroke in ki niti njihovih grobov ne bodo mogle najti. Na milijarde slovenskega premoženja je uničenega. Tisočem in tisočem delavcev je odvzet vsakdanji kruh. Žrtv za žrtvijo terja komunizem dan za dnem. In vse to v poldrugem letu komunističnega

divjanja v majhni ljubljanski pokrajini med 320.000 Slovenci, ne všteti žrtv v drugih krajih slovenske zemlje.

Cemu vse to?

Zadnji čas je, da se združimo vsi Slovenci brez izjeme v trdno celoto in iztrebimo komunizem iz svoje srede. Po božjih in človeških postavah smo dolžni na kakršen koli način sebe ohraniti! To nam narekuje ljubezen do naših družin in še v večji meri ljubezen do lastnega naroda.

Nihče ne more zahtevati, da naj se poštene slovenski narod, ki hoče živeti v skladu s svojo tradicijo in braniti krščansko kulturo, dá pobiti zato, da zavladata zločinski red in ustroj komunizma pri nas in v svetu. Nihče na svetu, ne posameznik, ne kak narod nima iz kakršnih koli razlogov pravice žrtvovati slovenskega naroda na žrtvenik komunizma.

Kdor komunistične zločine podpira, pa naj bo posameznik ali narod, in komunizmu omogoča razmah, kliče največje zlo nad ubogi slovenski narod, pa končno tudi nase in na vse svet!

Danes odloča slovenski narod sam o svojem obstoju. Ali bo ohranil življenje v veliki družini evropskih narodov, ali pa bo izginil v morju krvave komunistične revolucije. Čut samoohranitve in koristi naroda so v tej usodni uri naš zakon! Zato dvignimo spricho tolikšne tvarne in moralne škoče na slovenski zemlji, spricho neizmerne žalosti toliko tisočev Slovencev

PROTEST

proti vsakemu, doma ali kjer koli v svetu, proti posameznikom in narodom, ki podpirajo zločinski komunizem.

Slovenski narod hoče namreč svobodno živeti v družbi evropskih narodov. Zato je bil po tolikih strašnih dejanjih protinrodne komunizma prisiljen seči po samoohranbi, v kateri bo še bolj povezal vse svoje sile, da zlomi komunistično zlo.

SLOVENC! SLOVENKE!

Zavedajmo se svojega stvarnega položaja, zavedajmo se, da le z iztrebljenjem komunizma moremo rešiti sebe in dobiti tisto mesto v svetu, ki si ga želimo in zaslužimo. Zavedajmo pa se tudi, da bomo le z lojalnim izpričevanjem našega slovenskega, brez primesi vplivov nesrečne tuje propagande, mogli uspešno voditi boj zoper komunizem. In slovenski narod s hvaležnostjo sprejema vsako pomoč v tem boju, v katerem naj nihče ne stoji ob strani. Danes je taka ura, da je molk že sodelovanje s sovražnikom in greh nad narodom.

SLOVENC! SLOVENKE!

Podpirajmo slovensko oblast, ki se v tem usodnem času odločno bori proti komunizmu, in združimo se v tem pravičnem boju v enotno slovensko fronto. S tem bomo rešili narod in ga vvedli v novo srečno bodočnost!

Ljubljana, dne 23. decembra 1943.

Dr. ing. Milan Vidmar, predsednik Slov. akademije znan. in umetn. in dekan tehniške fakultete
Dr. Milko Kos, rektor univerze
Dr. Matija Slavič, prorektor univerze
Dr. Janko Polec, dekan jurid. fakultete
Dr. Franc Šturm, dekan filoz. fakultete
Dr. Franc S. Lukman, dek. teol. fak.
Dr. Karel Luskič, dek. medic. fakultete
Dr. Henrik Šteška, prodek. pravn. fak.
Dr. Franc Ramovž, prolek. fil. fakultete
Dr. Andrej Gosar, prodek. tehn. fak.
Dr. Franc Hribar, prodek. medic. fak.
Dr. Josip Fiešinger, pravosod. inspekt.
Dr. Vladimir Golja, predsednik anelacije
Adolf Hudnik, preds. okrož. sodišča
Marko Kranjc, bivši poslanec
Dr. Otar Pirkmajer, biv. pomoč. bana
Dr. Adolf Golja, bivši poslanec
Dr. Fran Roš, odvetnik
Mirko Bitenc, biv. poslanec, profesor
Dr. Josip Pušnik, odvetnik
Dr. Stojan Badič, univ. profesor
Dr. Stanišlav Žilko, odvetnik
Dr. Ivo Česenik, bivši poslanec
Ivan Teuščuh, bivši poslanec
Matija Škrbec, mstr., dekan
Ing. Janko Mačkovec, gradbenik
Miloš Stare, bivši poslanec
Jože Spindler, bivši poslanec
Karel Škulji, bivši poslanec
Andrej Uršič, javni delavec
Dr. Ernest Kalan, odvetnik
Ing. Ladislav Bevc, b. predsednik Združenja rezervnih oficirjev
Dr. Zirovnik Janko, predsednik odvetniške zbornice
Dr. Kuhar Andrej, pred. notarske zbor.
Dr. Bajec Oton, predsednik zdravniške zbornice
Inž. Pirkmajer Milko, pred. inžen. zbor.
Mozeč Josip, direktor finančne direk.
Dr. Alojzij Odar, univerzitetni prof. in predsednik KTD.
Dr. Mihavec Anton, preds. P. z.
Dr. Janko Kosti, predsednik Borze dela
Zemljik Janko, predsednik TBPD.
Jože Jonke, urarski pom. in biv. predsednik Delavske zbornice.
Ing. Bogdan Ferline, ravnatelj kmetijske družbe.
Dr. Branko Alujevič, pred. Zveze delojemalcev.
Dr. Ivan Slokar, preds. Zveze delodajal.
Franc Heinrihar, preds. Združ. industrijskih obrtnikov.
Zvonimir Lukič, preds. Združ. trgovcev.
Pevec Ignacij, preds. Združ. kmetov
Hrovat Jakob, preds. Sindikata kemične industrije.
Bonač Fran, predsednik Sindikata papirne in kartonažne industrije.

Ing. Bartl Ivan, preds. Sindikata elektr. industrije, plinarne in vodovoda
Hrovatin Maks, predsednik Sindikata hišnih posestnikov.
Premrov Vladimir, predsednik Sindikata lesne industrije.
Kalin Savel, preds. Sind. usnjarske industrije.
Hribar Peter, predsednik Sindikata oblačilne industrije.
Jakli Venč, predsednik Sindikata rudarske industrije.
Zupan Miroslav, predsednik Sindikata stavbene industrije.
Dr. Lunaček Aleksander, preds. Sindikata gradbenega materiala.
Ing. Sodja Jože, predsednik Sindikata založniške industrije.
Lampe Vilko, predsednik Sindikata z manufakturnim blagom.
Agnola Anton, preds. Sindikata s steklom in porcelanom.
Verovšek Jože, preds. Sindikata z železom.
Krek Janko, preds. Sindikata trgovskih zastopnikov.
Pogačnik Fran, predsednik Sindikata z živili na debelo.
Kane Anton, predsednik Sind. drogeristov.
Pavlin Franc, preds. Sindikata z galanterijskim blagom.
Šušteršič Peter, preds. Sindikata s šolskimi potrebščinami.
Pielick Ivan, preds. Sindikata s sadjem in zelenjavo.
Klanjšek Josip, preds. Sindikata z usnjem in kožami.
Barbič Marin, preds. Sind. z vinom.
Marinko Jože, preds. Sindikata z mešanin blagom.
Bizjak Ivan, preds. Sind. s kurivom.
Jazbec Janko, načelnik skupine zlatarjev in urarjev.
Puc Danilo, načelnik skupine tapetnikov in dekoraterjev.
Dežman Josip, nač. skupine grafikov
Grom Jože, načelnik skupine živilskih obrti.
Klein Julij, načelnik skupine steklarjev in urarjev.
Mikeš Jože, načelnik skupine tekstilcev in vezilij.
Udovič Andrej, načelnik skupine dimnikarjev.
Lampič Polde, načelnik skupine pomožnih sanitetskih obrti.
Weibel Julij, načelnik skupine železarjev in kovinarjev.
Gjud Aleksander, načelnik skupine laskuljarjev.
Hollinsky Karel, načelnik skupine fotografov.

Pretnar Ivan, predsednik Sindikata hranilnic.
Breceljnik Alojzij, predsednik Sindikata mesarjev.
Verbič Anton, predsednik Sindikata s spedijskim blagom.
Laznik Vilko, preds. Sind. trgovcev s kolesi, nafte, bencinom itd.
Vidmar Karel, preds. Sind. pekov.
Predovič Janko, preds. Sind. trgovcev in izvoznikov živine.
Škrbec Franjo, preds. Sindikata trgovcev z lesom.
Pelicon Adolf, preds. Sind. slaščičarjev.
Jančigaj Franc, gen. tajnik in vršilec dolžnosti župana
Krener Franc, podpolkovnik in poveljnik Slov. domobranstva
Vizjak Milko, podpolk. S. D.
Peterlin Ernest, podpolk. S. D.
Kregar Janko, kapetan fregate
Dr. Gerlovič Franc, ravnatelj umobolnice
Dr. Pirc Ivó, ravnatelj Higijenskega zavoda
Dr. Meršol Valentin, primarij Splošne bolnišnice
D. Janžekovič Fran, direktor PTT.
Ing. Kavčič Rudolf, gen. direktor Železniške direkcije
Radanovič Anton, ravnatelj GZ.
Dr. Bašaj Joža, preds. Zadr. gosp. b.
Dr. Pehani Joža, generalni ravnatelj Vz. zav.
Mlakar Janko, preds. Vz. zav.
Jeglič Anton, ravnatelj Karitas
Kreča Hans, glavni ravnatelj Lj. kreditne banke
Biskupsky Vitold, ravnatelj TPD.
Hercog Ferdo, upravnik Opere
Ukmar Vilko, ravnatelj Opere
Debevec Ciril, ravnatelj Dramat.
Kante Danilo, inspektor P. h.
Tošič Avgust, ravnatelj Kreditnega zav. zavoda
Priatelj Ivan, direktor Učiteljskega
Remec Bogomil, predsednik Zavoda za združništvo
Ovsenik Josip, direktor II. moške realne gimnazije
Dr. Capuder Karel, direktor I. realne gimnazije
Grafenauer France, profesor in predsednik prof. društva
Novak Leo, direktor TSS.
Dr. Pirjevec Karel, direktor Trgovske akademije
Gogala Josip, direktor Trgovske šole
Stopar Franc, vršilec d. direktorja
Dr. Ilc Josip, vršilec dolžnosti direkt. I. realne gimnazije
Osana Josip, direktor II. ženske gimnazije

Gračnar Ivan, ravnatelj Prevoda
Bajuk Marko, direktor drž. klas. gimnazije
Dr. Vlado Valenčič, podravn. Hranilnice
Ruda Jurček, glav. urednik »Slovenca«
Mirko Javčnik, glav. ured. »Sl. doma«
Stanko Vranč, dir. listov konz. »Jutra«
Rudolf Ozim, glav. urednik »Sl. naroda«
Pavel Masli, bivši poslanec
Dr. Tine Debeljak, književnik
Severin Sali, književnik
Stanko Kocijper, književnik
Demetrijs Vebli, bivši poslanec
Iva Štukelj, preds. Slomskove družbe
Božidar Borko, književnik
Vladimir Levstik, književnik
Rudolf Vagner, upravitelj mešč. šole

Poleg gori navedenih predstavnikov našega kulturnega, političnega, gospodarskega in socialnega življenja je podpisalo to spomenico še veliko število ostalih javnih delavcev iz Ljubljane in s podeželja. Njihovih imen ne moremo prinesiti vseh naenkrat, ker bi zavzela preveč prostora. Objavljena bodo naknadno. Med podpisniki je samo s podeželja okrog 1300 predstavnikov, kmetičkih županov in drugih podeželskih javnih delavcev.

Ko je odposlanstvo izročalo spomenico prezidentu generalu Rupniku, je njegov govorni poudaril, da je spomenica izraz enotne narodove volje in enotnega narodovega hotenja. Prišel je čas, ko mora vsak pošteno čuteči Slovenec izreči obsodbo nad zločinskim početjem komunizma v naših krajih. Spomenica naj nam bo v bodrilo in v zaupanje, da se bo naša oblast še bolj utrdila in da bomo lahko mirno zrlj v prihodnost.

Prezident general Rupnik se je delegaciji toplo zahvalil za izročeno spomenico ter poudaril, da bo kot odgovorni činitelj za dobro našega ljudstva storil vse, da se zadoosti željam in potrebam naroda. Podčrtal je, da nam posebno naših hrabri domobranci jamčijo popoln uspeh protikomunističnega boja. Ko bo komunizem iztrebljen, se bomo kot dobri Slovenci lahko s svojimi najboljšimi silami posvetili stvarnemu in ustvarjalnemu delu za blagor naša domovine. Med s prezidentom in člani zastopstva se je razvil pristržen razgovor, v

Ljubljana, 26. dec.

Protikomunistična spomenica predstavnikov vsega našega javnega življenja bo zabeležena v naši zgodovini z vso upravičenostjo kot pomembna deklaracija slovenskega naroda. Ona ob odločilni uri na jasen, nedvoumen in stvaren način izraža odločitev Slovencev, da se hočejo vsi enotno in strnjeno boriti proti najhujšemu narodovemu sovražniku, proti mednarodnemu komunizmu.

Spomenico so podpisali predstavniki vseh narodovih slojev, stanov in skupin, zastopniki vodilnih ustanov s kulturnega, gospodarskega in socialnega področja. Dali so na ta način najvidnejšo legitimacijo naši oblasti, da vodi borbo proti komunizmu v imenu, po nalogu in s podporo vsega slovenskega naroda. Na laž so postavljene s tem nesmiselne trditve komunistov, s katerimi so hoteli varati javnost doma in drugod, kakor da je njihova »Osvobodilna fronta« predstavnica slovenskega ljudstva. Slovenci smo kot celota s to spomenico pred vsem svetom jasno in odločno izpovedali, da ne bomo imeli nič skupnega s komunizmom, marveč da mu napovedujemo neizprosno boj. Spomenica pomeni odločno zavrnitev in odklonitev vseh komunističnih nakan in prikazuje slovenski narod takšen kakoršen je, to je odločno protikomunistično usmerjen.

Prav posebej je enotna stratenost vseh Slovencev in Slovenk v boju proti komunizmu podčrtana še z okoliščino, ki je dana sama po sebi, ki pa je vendarle pomembna, namreč z okoliščino, da pripadajo podpisniki deklaracije po velikem delu tako zvanim inteligentnim in meščanskim slojem. Te plasti so komunisti radi slikali kot svoje vnete podpornike in simpatizerje ter jih na ta način skušali oddvajati od kmečkega prebivalstva, ki se je že prej odločno postavilo v bran in borbo proti njim. S spomenico je sedaj dokončno razkrita tudi ta komunistična laž in je dokumentirano, da naš meščanski življenj v enaki meri in enako ostro odklanja komunizem kakor podeželski kmečki sloj. Kmet in meščan sta danes v isti vrsti, ko se bori za obstoj in napredek slovenske skupnosti. Ves slovenski narod je sedaj združen v nepremagljivi protikomunistični falangi, ki bo zmagovito nadaljevala in dokončala borbo za izločitev vsega komunističnega strupa.

Spomenica predstavnikov slovenskega javnega življenja pa je važna še v enem pogledu: ona predstavlja program, na katerem se bo oblikovalo vse bodoče življenje in delovanje slovenskega naroda. Okrog tega jedra se bodo zbrale naše narodne sile tako idejno kakor organizacijsko. V spomenici poudarjena enotna narodova volja se bo izrazila tudi v enotnem, organiziranem nastopu vseh narodnih sil. V tem pogledu je deklaracija mogočen apel na vse ljudstvo, da se v narodni in protikomunistični misli združi v eno samo udarno telo. Sedaj je konec vsakega nadaljnjega obotavljanja in oklevanja. Narodna volja je jasno izražena in kdor se ji neče podrediti, se sam izloči iz narodne skupnosti.

Odločitev je padla. Poštenim in razsodnim Slovincem, kjer koli bivajo, izbira ni težka, ker je odločitev samo ena, narekovana po spoznanju resničnih narodnih koristi: neizprosno boj proti protinardnemu uničujočemu komunizmu!

katerem so imeli člani odposlanstva priliko obrazložiti g. prezidentu trenutno najbolj pereče narodove želje in potrebe. Med razgovorom, ki je potekal v vzdušju popolnega soglasja, je g. prezident izjavil, da gre vse delo za tem, da se bo naš kmet lahko spomladl zopet vrnil k svojemu delu. Odposlanci so odhajali s popolnim zaupanjem v moč, ki stoji danes na čelu našega naroda, in s trdnim prepričanjem, da mu bo uspelo ustreči narodovim težnjam, kakor so označene v predloženi spomenici.

Da bodo mogli podpisati to za slovenski narod nadvse važno deklaracijo tudi oni zastopniki in javni delavci, ki je doslej še niso mogli, bo spomenica do vključno 5. januarja 1944 razpoložena v palači Pokrajinske uprave na Bleiweisovi cesti, šola 118 v II. nadstropju. Vabljeni so vsi, ki ljubijo svoj narod in odklanjajo komunistično zlo, da kot predstavniki našega javnega življenja in kot zastopniki slovenskih gospodarskih, kulturnih in drugih ustanov spomenico še podpišejo.

Tovarištvo in „tovariši“

Komunistična »enakost« v besedah in dejanjih — Korupcija med komunističnimi voditelji — Gospoda in raja

Komunisti in njihovi simpatizerji stalno zatrjujejo, da se bore za »nov soci. in. red«, za red, v katerem bodo vsi imeli enake pravice in enake dušne in telesne razlike. Da pa so te lepe besede samo fraze, je razvidno iz dejstva, da se je ravno pri komunističnih krdoh pojavila taka korupcija, da ji je težko najti primere.

Izkušnje skupine novomeških študentov

Nekaka enakost je med člani komunističnih krdoh vladala le v prvih začetkih. Kmalu so se začele pojavljati razlike med posamezniki. Tako je na primer okoli velike noči 1. 1942 šel iz Novega mesta v hrbe skupina študentov. Med njimi je bil le en pravi partijec, a tudi za njega ostali niso vedeli. Znanici so se upirali njegovemu nagovarjanju, naposled pa jih je venčaril spril s seboj z zvijačo. Dejal jim je namreč, da bodo vse zapirali, če ostanejo v Nove mestu, ker bodo oblasti seveda izvedele — namignil je, da bo po potoci sam poskrbel za to — da so bili z njimi v družbi in da imajo že to in ono na vesti. Grozila je zalega in znanici so odšli z njimi.

Čim so prišli v hrbe — šli so k lokam na kočevsko stran — jih je doletelo prvo razočaranje. Bil so dodeljeni v delovno četo »na poizkušnjo« čisto zanesljivi, njihov tovariš partijec pa je šel takoj v »štabo«. Od takrat ni hotel več govoriti z njimi in njihove pozdrave je le še službeno odvrčal. Razočaranje se je vrstilo za razočaranjem, štab je živel življenje zase, z dekleti, ob dobri jedi in pijaci in se dobro zabaval. Moštvo pa je garalo, hodilo ropat živila in obleko za štab, ga stražilo, krvavelo in umiralo zanj. Marsikomu se je na ta način »enakost« uprl in izmed teh študentov se danes nahaja v hrbi samo še oni partijec, če je še živ, ostali pa se že davno ne puste več izkoristiti od različnih »štabov«. Vsi so danes goreči nasprotniki komunistične »enakosti«.

Podobno je šlo ves čas pred letošnjim osmim septembrom. Mnogokrat se je korupcija razvila do takih vrtoglavih višin, da je na ogorčenje pribožne moralo poveljstvo sem ter tja kakšnega funkcionarja »za kazeno« prestaviti v drug štab, a vedno na enako udobno, če ne še boljše mesto.

Lov za položaji

Po osmem septembru pa se je korupcija še huj razpasla. Nihče, ki tega ni sam doživel, si ne more predstavljati, kake oblike je zavzela in kako ogromne razlike so delali komunisti med ljudmi.

Takoj prvi dan se je začel lov za položaji in funkcijami. Na osebne sposobnosti ni šlo prav nič gledati. Odločevalo je samo sorodstvo, ki ga je eventualno imel kdo na kakem višjem položaju, ali pa na število dobrih prijateljev istotam. Človek bi mislil, da bodo kričali, ki so opravljali komunistično propagando že po več let, planili po urbenim funkcijah. Toda ravno nasprotno! Vsek, prav vsek izmed njih je skušal dobiti čim višjo, a čim bolj varno funkcijo pri kakšni terenski enotici. Različne komisije so se tako napolnile z »najboljšimi« in »sterenski« odbori so jih bili polni. Pa saj ni čuda! Tu se je dobro jedlo, spal si doma, vedno se je delil kak material in, če si bil spreten, si celo marsikaj zaslužil.

„Kompromitiranci“

Navjamo samo kratak primer, kako so postopali po načelih »enakosti« s tistimi, ki niso bili tako dobro zapisani tam »zgora«. Pa niti to ni bilo potrebno, da je imel kdo kakšnega sovražnika med funkcionarji. V Nove mestu so postrojili na Glavnem trgu vse, kar so jih nabrali »splošno mobilizacija«. Komandant tega oddelka je bil neki »dolgoletni« novomeški visokofleko. Ko je pregledoval moštvo in z gledal tja znanca, ki sta mu bila že prej tri v peti zaradi pridnega študiranja in večjega znanja, ju je poklical iz vrste. Nima je pridružil še par sinov premožnejših rodbin, katerim je njihov boljši gmetni položaj že preje zavidal. Čeprav so ga ravno te rodbine podpirale, ko je bil v internaciji v Italiji. Nato je odbral še par ljudi in jim povedal, da so odredili drugemu. Neki njegov kolega s tehniko se je osmell in ga vprašal, kaj pomeni ta delitev. Odgovor je bil kratak: »Ste kompromitirani in ne morete ostati v Nove mestu«. Kaj in kako, o tem pa je odklonil vsako pojasnilo. Kasneje so izvedeli ti »kompromitiranci«, da jih je »tovariš« komandant oddelil v »šturm-bataljono«, ki je moral odrediti takoj na brezupen boj.

Se večja korupcija se je pokazala pri mobilizaciji in razdeljevanju v oddelke na deželi. Komandanti krajev, bili so vojnoma mladi fantje, so obdržali doma svoje sovratnike kot »sterensko zadržito«, v »brigade« so pa pošiljali stare »ludi«, poročne moške in očete. Posebno med kmeti, ki so imeli jesi doma dosti dela s spravilanjem pridevkov, je zaradi tega zavladovalo veliko nezadovoljstvo. Steno so ponavljali: Mladi so doma pri svojih dekletih in se zabavajo, mi pa se moramo tu brez haska poditi okoli, medtem ko nam doma gladujejo družine. To dešstvo je marsikomu odvzelo še zadnjo iskrico simpatij za OF.

Dobra obleka je samo

za „štab“ in partije

Družabne razlike se so poznale na prvi pogled tudi po obleki. Da bi videli, kako so bili izskani in »postrkanje« stari partijci! Vsek izmed njih si je znal takoj preskrbeti lepo obleko. Poznalo se jim je, da so imeli v takem »preskrbovanju« več kot prakso. Vsi višji funkcionarji so imeli po par lepih oblek. Če je imel kak navađen »tovariš« kak lepši kos obleke, ki je ugajal kakemu funkcionarju, mu ga je enostavno vzel. Značilen je primer, ki se je dogodil tudi v Nove mestu ob razslu badoljevske vojske. Pred sodnjo, katero so »tovariši« ravno p'enili, je neki moški ki je bil že dolgo časa v komunističnih krdoh, oblačil potitalijanski ofiserski pišči, podložne s kožuho. Vzel si ga je bog ve iz katerega ofiserskega kovčega. Ravno je nameraval zadovoljen oditi, ko je zaslišal z seboj klic: »Stoj!« Ozrl se je in zagledal političnega komisarja svojega bataljona. Ta je stopil k n'emu, ga prijel za plašč in mu dejal: »Počasi, tovariši! Ta

plašč je moj. Meni je bolj potreben kakor tebi. Daj sem!« Hočeš nočeš mu ga je moral možak izročiti in oditi z dolgim obrazom. — Ni to edni primer. Takih je nešteto in vsaki pristni mobiliziranec bi jih lahko nekaj povedal.

Štabi v škornjih, moštvo boso

Podobna, a še bolj, kočljiva je bila zadeva s čevlji. Veliko so dobili komunisti badoljevske vojaške obutve, a še vedno je bilo zelo malo za vse nove mobilizirance, ki so prišli po večini bosi. Nihče ni maral trgati svojih čevljev in vsaki, ki je bil mobiliziran, je gledal, da je prinesel s seboj »najslabše«. »Divizjski« intendant je zato dodelil v vsako enotico po nekaj usnja. Iz tega naj bi se naredili manjkajoča obutve. Edinice so mobilizirale v krajih, kjer so se pač nahajale, vse čevljarje in ti so morali takoj na delo. Prvi so si dali delati funkcionarji. Delati pa niso dali čevljev, ampak škornje. Tako je šlo polovico več usnja, in ker je bilo mnogo funkcionarjev, je usnja kmalu zmanjkalo, posebno še, ker si je marsikdo dal delati tudi po dva para čevljev in je en par poslal domov za dobro, ko bo »mir«. Vsi funkcionarji so tako hodili v lepih škornjih, moštvo pa je moralo raztrgano in celo boso juršati po blatu in vodi v dežju in mrazu...

Zaradi lepšega se v vsaki enotici razdelili tudi po nekoliko italijanskih plaščev. Toda tudi teh ni dobilo moštvo. V nekem oddelku je bilo za 200 ljudi določenih 6 plaščev, a p sta jih raje, da ne bi bilo prekrivanja, vzela vse kar komandant in komisar. Iz njih sta si dala narediti nove obleke. Čeprav sta stare dobila šele pred par tedni. Moštvo pa ni dobilo niti enega plašča.

Samokresi za priležnike

Podobno kakor z obleko, je bilo z orožjem. Ob badoljevskem izdastvu so dobili

skoraj vsi pripadniki obojenih krdoh gamokrese. Toda če čez par dni so jih vsem spet pobrali, češ da jih rabijo za funkcionarje. Najlepše revolverje so si razdelili po št. bih, grše in slabše pa so odstopali tudi n'jim funkcionarjem. Z lepimi samokresi so gospodje od štaba opremili tudi vse svoje priležnike. Še hujše je bilo z brzostrelkami. Teh je bilo manj. Namesto da bi jih prdelili onim skupinam, ki so se morale najbolj izpostavljati, so tudi vse brzostrelke pobrali za št. be. Pa se je še zgodilo, da jih je zmanjkalo tudi za te. V neki komunistični bolnici je ni imel ne komandant ne politkomisar. Pomagala sta si na vprav »tovariški« način. Ko sta nekega dne prišla v bolnico dva ranjena nižja komandanta, vsak s svojo brzostrelko, je uprava bolnice, to se pravi njen komandant in politkomisar, izdala dnevno povelje, da morajo vsi ranjeni »iz varnostnih razlogov« oddati vse orožje v skupno skladišče. Romali sta tja tudi obe brzostrelki, ki pa sta se takoj nato pojavili v štabu kot last komandanta bolnice in političnega komisarja. N'una prejšnja lastnika sta ju lahko gledala le še od daleč.

Korupcija vsepovsod

Tudi glede bivalističnega vladanja enako velike r zlike. Čim se je namenila enotica v kak kraj, je poslala naprej izvidnico, da je izbrala hišo, v kateri se je nameniti štab. Po možnosti so morali tam imeti tudi radio. V štab moštvo ni imelo dostopa. Tu je spal štab z njemu pripadajočimi dekletali. Za moštvo pa so dočeli kak kozolec ali v najboljšem primeru kak hlev. Bili so morali zadovoljni, da so sploh pod streho.

In enaki sta bili »enakost« in »tovarištvo« prav v vsakem pogledu: Za štab vse ugodnosti in udobnosti, vsi pribliški, za moštvo pa le bedni ostanki. Posebno kričeče razlike so bile v prehrani. O tem in o drugem glede korupcije v komunističnih krdoh pa pr. hujše kaj več.

10-letni jubilej „KdF“

Jubilejna proslava najpomembnejše delavske organizacije
Minister dr. Ley o njenem delu in nalogah

Med odličnim usodnim bojem nemškega naroda, ki se v svojem bistvu bje zato, da bi pomagal k zmagi novemu redu socialne pravičnosti, je proslavila narodno-socialistična organizacija »Kraft durch Freude« desetletnico svojega obstoja. Zaradi tega je dobila svečanost, ki je bila v soboto dopoldne v dvoran mozarikov v palači državnega kancelarja, simbolični pomen. Številne nemške socialne organizacije, kakor na primer zimsko pomoč, narodno-socialistična organizacija za ljudsko skrbstvo in naposled tudi »Kraft durch Freude«, niso v tej vojni le nadaljevale svojega dela, temveč so prevzele še številne nove naloge.

Znaki organizacije »Kraft durch Freude«, pod katerimi so v miru stotisoči nemških delavcev potovali preko morij tja do norveških fjordov in do sončnega enka znamenja, ki so milijone delavnih ljudi iztrgala z tesnob vsakdanosti ter jim z gledališkimi in koncertnimi prireditvami, s športom in z igrami prinášala prijetne ure odmora in sreče, so tudi tokrat krasila dvorano mozarikov.

Po pozdravu častnih gostov, ki so zastopali stranko, državo in vojsko, je prebral državni tajnik Gutterer poslanec ministra dr. Göttsche, ki pravi, da je ta resnično socialna tvorba dokazala upravičenost svojega obstoja ter da nima nikjer na svetu enakovredne primere. Vojna je prinesla s seboj nove naloge, ki obstoje predvsem v skrb za nemške čete. Z obvladnim odobravanjem so podčrtali udeleženci zborovanja zahvalne besede dr. Göttsche, s katerimi izraža svoje priznanje in zahvalo državnemu organizacijskemu vodji dr. Leyu in njegovim sodelavcem.

Nato je posle vodilni načelnik organizacije dr. Laffrentz podal poročilo o njenem desetletnem delu. Z velikim odobravanjem, ki je sledilo temu poročilu, so se udeleženci prireditve zahvalili istočasno tudi številnim umetnikom in umetnicam, ki so deloma z največjimi napori prihajali v prve bojne črte, da so tako prinášali razvedrilo nemškim vojakom. Njihovo požrtvovanje je bilo nagrajeno s podelitvijo križcev za vojne zasluge številnim umetnikom, ki so si jih pridobili pri kulturnem delovanju in ki jih je državni organizacijski vodja po končanem poročilu sam odkloval.

Med burnim pozdravljanjem je pričel govoriti dr. Ley, ki je v svojem govoru v katerem je izhajal iz bistra sedanjega boja pokazal visoke politične in kulturne naloge, ki jih je izvršila organizacija »Kraft durch Freude« V živahnem pritrdjevanju, ki je sledilo dr. Leyevim besedam, je bila zahvala, ki jo izraža ves nemški narod ustvaritelju te važne socialne organizacije.

Državni organizacijski vodja dr. Ley je v svojem govoru naglasil veliki pomen te organizacije, ki je bila ustanovljena po naročilu Adolfa Hitlerja, ki je takrat dejal: »Skrb je za to, da ohrani naš narod zdrave in močne živce, kajti samo z narodom, ki ima močne živce, se lahko vodi politika.« Usnehi organizacije »Kraft durch Freude« so kmalu dosegli obudovanje vsega sveta. V Hamburgu so se ob letnih proslavah zbrali narodi vsega sveta. Mednarodni svetovni kongres v Rmu je potekel s sijajno, sestanki v Londonu, Atenah, Sofiji, Bukarešti in drugod pa so dopolnili mednarodno delo organizacije. Visek tega v resnici socialnega pokreta naj bi pomenila vojnja skupine nad 20 ladij k olimpijskim gram na Japonsko. S tem bi bila ta nacionalno-socialistična zamisel ustvarila gibanje, ki bi si pridobil ves svet ter marksizem smrtno zadela. Nasprotniki so poskušali z vsemi sredstvi, niso zamislili onemogočiti ter so na primer s pomočjo mednarodnega urada za delo v Ženevi ustvarili marksistično gibanje s sedežem v Bruslju, ki naj bi delovalo proti našim organizacijam, ki se je mednarodno imenovala »Radest in delo«, toda to mednarodno Židovsko gibanje je bilo mrtvoorojeno dete. Medtem ko so nemški delavci hodili na Norveško, Madeiro, Azore, na sončno Sredozemlje, v Italijo, Grčijo in v severno Afriko, medtem ko so milijoni nem-

je Chamberlain takrat dejal, da strokovne organizacije v Angliji tega ne bodo dopustile. In res so marksistični listi sipali na nas strup in zasmeh, tako da s tem Židovski marksisti n' b'lo mogoče govoriti o izmenjavi delavcev. Tako mi je postalo jasno, zakaj ladje »KdF« niso smele prstajati v angleških pristaniščih. Zidje smo vražje nacionalni socializem, ker vidijo v njem sovražnika kap tala.

Zato je nastala tudi sedanja vojna. Ker Zidom ideja ni zadostovala, da bi premagali nacionalni socializem, so morali poseči k zadnjemu sredstvu, k vojni. To je prvi in glavni vzrok sedanje vojne, ki so jo začeli Zidje.

Kakšno moč ima mlada revolucionarna ideja, nam dokazujejo tako bojujoča se fronta kakor delujoča domovina. Nemski delavec zvišuje svoj uspeh, ker ga je nacionalni socializem za to usposobil. Medtem ko je v Nemčiji delavec najzvestejši sin domovine, za katero se bori in za katero dela, v Angliji stavke nočejo

Tudi jedilno orodje ima svojo zgodovino

Kar nam je predobro znano, to čisto preziramo in priznati moramo neporečno dejstvo, da so nekateri predmeti vsakdanjega življenja prav tisti, o katerih vemo najmanj. Precejšen del življenjske dobe poteka vsakomur izmed nas pri jedi in pijaci, vendar pa ve le malokdo kaj natančnejšega o našem vsakdanjem namiznem orodju.

Danes si težko predstavljamo svet brez nožev. Žile in vilice, toda človeštvo dolgo ni poznalo teh danes neogibno potrebnih in splošno razbljenih orodij. Lahko si misliti pračloveka, kako uživa svojo hrano brez vseh priprav, ki so nam danes potrebne, teže pa se zavedamo dejstva, da se razmeroma ni dolgo od tega, odkar uporabljamo človeštvo omenjene predmete splošno. Vprašanje je, kako je prišlo do tega?

Žlica je najstarejše jedilno orodje

Prve žlice so morda bile na obrežju azidene školjke, na katere so pritrdili lesene držaje. Nasli so mnogo starih egipskih žlic iz stekla, lesa, slonovine in kamna in pri mnogokaterih se je še ohranila prvotna školjkasta oblika. Te žlice, ki jih datirajo nazaj v 17. stoletje pr. Kr., so časih zanimive zaradi svojih lepih in dragocenih okrasov. Običajno pa so jih izdelovali iz rogovine; spomin na to se je na primer ohranil v angleščini. Mnogo žlic so našli v Pompejih. Če pomislimo, kako potrebna nam je danes žlica pri vsaki tekočini in na pol tekočini jedi, potem se nam mora zdeti čudno, da so jih v Franciji začeli šele v 14. stoletju splošno uporabljati, drugod pa še pozneje.

Nož je zelo staro orodje

Prve nože so izdelovali iz kamna, z napredujočo civilizacijo, pa iz bakra, bronu in pozneje iz železa. Dasi je nož prišel na mizo davno pred vilicami, vendar so se ga posluževali še v nedavni dobi v zelo omejeni meri. Grki in Rimljani so porabljali namesto današnjih mnogovrstnih nožev samo enega, s katerim so razrezovali na mizo preraščeno meso. Ti noži so bili časih lepo okrašeni; če jih niso rabili, so jih shranjevali v posebnih nožnicah. V Franciji je bila glasovita nožarna v Beauvaisu že v 10. stoletju in 400 let pozneje poročila angleški pesnik o nekem možu, ki je v hladnem žepu nosil nož iz Sheffielda. To poročilo je tudi še v drugem pogledu pomembno, ker prča, da je mesto Sheffield slovelo že takrat po svojem nožarstvu. Običajno so nosli nože na pasu; zanimiv ostank te navade se je ohranil med gorskimi škoti, ki nosijo nož in vilice v eni nožnici.

Hrana bodočnosti

Čez nekaj sto let kuhinj v današnji obliki sploh ne bodo več poznali in se bodo čudili našim jedilnikom

Hrana je že od nekdaj za vsako živo bitje najvažnejši činitelj. Primitivna ljudstva in živali vodi pri izbiri hrane instinkt. Kaj redko se primeri, da bi žival poginjala zaradi zavzete stopenih jagod.

Toda kakor hitro je začel človek za pripravo jedil uporabljati ogenj, je nastala velika izprememba. Večina ljud smatra uživanje jedi za potrebno zlo, ki ga velja čimprej odpraviti, drugim ljudem pa je pravcata umetnost, ki zasluži največjo pažnjo. Toda uživanje jedi ni niti umetnost niti zlo, temveč znanost.

Izvemši tiste nemalostevljive gurmanske ali sladkosnedeže, ki jim ni dobra južina nič manjši užitek kakor, recimo, koncert ali čtivo zanimive knjige, ma uživanje hrane prav za prav zgolj ta name, da dovaja našemu organizmu potrebne energije. Toda pri izbiranju hrane ne velja upoštevati samo energijo, temveč je treba paziti tudi nato, kako naglo se energija pretvarja in dovaja raznim organom. Čeprav je v kilogramu govedine kaj malo energije, je vendar goveje meso po sodbi mnogih atletov vpraj tisto izbrano hranilo, ki da telesu najhitreje zaželeno moči.

Ker naše znanje o kemičnem ustroju človeškega telesa vedno bolj napreduje, ni več daleč čas, ko nam bo mogoče natančno predpisati tisto hrano, ki je najvažnejša za našo konstitucijo in ki zahteva za pretvorbo minimum časa in moči.

Bilo bi smešno, pravi znani znanstvenik A. M. Löw, če bi si hotel domisljati, da vemo, kaj je za nas najboljša. Najboljša hrana je različna za enega in je različna za drugega ter je odvisna od človekovega značaja in njegovega dela. Zato bo jedilni list bodočnosti prilagojen individualnim zahtevam in ne bo smel biti tako tesnograden in skromen kakor danes.

Pogledno nekoliko v preteklost in poslušamo se za trenutek pri posrednih naših prednikov. Opisovanje v zgodovinskih romanih niso nikak izliv pesniške domisljije; mize so se takrat v resnici šibile pod težo ogromnih pečen in velike izbire perutnine. Toda naš praded je so potrebovali nezmernih fizičnih sil in zato je tudi njihov organizem zahteval primerne hrane, da si je nabral teh energij.

Danes pa smo pametnejši. Spoznali smo, da ni telesna, marveč duševna energija važnejši faktor. A čeprav to vemo, ravnamo napak in ne jemo skoraj nič manj, kakor so jedli naši predniki. Toda mi se ne ukvarjamo več z lovom in natančno vemo, kda nam bo servirana naslednja južina. Zatečeni se bo zdelo človeku bodočnosti hrana dvajsetega veka zgolj grozovita kompozicija. Njegova južna — če bo vobče utegnil sesti k njej — bo tehtala kvečjemu nekaj gramov in v njej bodo samo močnine, mogoče tvorčice sestavine. Čez tisoč let

Darujte za Zimsko pomoč! Kjer koli govorite o današnjih razmerah — vedno se spomnite tudi Zimske pomoči!

ponchati. Ta msi delavce zastavljajo s skrbjo Mogoče potem ne bodo dobili kot nadomestilo za »KdF« niti kromp rjevega žganja.

Iz tega je razvidno, kako velika moč veje iz našega revolucionarnega idejnega sveta, da liberalizem in boljševizem zatrepetata, če pridejo njihovi narodi z nami v dotik. Nemški vojak, je končal dr. Ley, pa takrat, ko osebno vidijo razmere v tujih deželah, postanejo še bolj navdušeni nacionalni socialisti. Kajti oni zastopajo svet pameti, resnice, uspeha, veselja, lepote, zdravja in krasne kulture, svet »KdF«!

Stari narodi niso poznali vilice

Prsti se seveda starejši od vilice in civilizacija je potrebovala dolgo časa, preden je izumila iz danes nepogrešljivo jedilno orodje in še od tedaj je moral miniti precejšnja doba, preden so jih začeli splošno uporabljati. Stari narodi vilice sploh niso poznali. Sicer so leta 1874 izkopali v asirskih Ninivah dvoboje vilice, toda prva poročila datirajo iz 11. in 12. stoletja po Kr. in še ta so zelo redka. Najbrž so jih smatrali za luksuz. Pripravedu se, da jih je na koncu 11. stoletja prinesla neka grška princesa iz Carigrada v Benetke. Narodi starega veka so se posluževali prstov, če so jedli trdo hrano in meso, je prihajalo že razrezano na mizo. Skledica, v kateri so si jo jedi umivali roke, je bila seveda zelo potrebna priprava. V Italiji so se vilice udomačile v 16. stoletju, drugod so jih smatrali za kuriozitetno ter jedli z njimi sadje in rezine kruha ali sira in ne mesa. Takrat so imele le dva zoba, nakar se tudi naša »zraz zanje v nekaterih jezikih.

Francoski kralj Henrk III. (1574—89) je bil prvi, ki jih je uvedel pri kraljevskem obedu in nova moda se je na njegovem dvoru naoglo udomačila. Toda satiriki tiste dobe so to novotarijo ostro obsodili, o čemer priča naslednje poročilo: »Masa se niso dotikali s prsti, ampak z vilicami in vtikali so si ga v usta, medtem ko so se, sedeč na svojih stoli, sklanjali nad krožniki. Tudi solato, so nabadali na vilice, zakaj v tisti deželi je prepovedano prijemati jedila z rokami, dasi jih je morda na drug način težko jesti, in zato jim je ljubše, da se dotikajo ustnice s tem malim vilastim orodjem kakor s prsti.« Nek angleški potnik, ki se je leta 1611 vrnil iz Italije, se je doma v Angliji posluževal vilic, za kar so ga pošteno zasmeševali. Takrat so bile vilice običajno iz srebra; ko pa so jih začeli izdelovati iz jekla, so se polagoma razširile, dasi se je temu — kar je zanimivo — protivila duhovščina, češ »da se s tem orodjem pregrešno žalijo stadi, preproste šeghe«. Navada, da so si po jedi umivali roke, se je z uporabo vilic polagoma omejila.

Krožniki, kozarci in čaše

Krožniki odnosno neko vrsto skledice so sicer poznali že Rimljani, toda še v 16. stoletju so uporabljali namesto njih okrogle kruhove rezine, ki so jih po velikih gostijah podarjali siromakom. Takrat so tudi stekleni kozarci in čaše bili zelo redki, četudi so slednje iz razne snovi poznali že v pamtičevku. Tudi tedaj, ko se je uporaba steklenih kozarcev razširila, so bili običajno iz kostrih posod. Šele v 19. stoletju se je razvila navada, da postavljajo pred vsakega gosta več kozarcev za razno vino, s katerim ga nameravajo postreči. Poprej so edini kozarec, ki ga je dobil gost, pri vsaki novi vrsti vina oplahnil v mali lončeni posodi, ki je z vodo napolnjena stala sredi mize tako, da jo je vsakdo mogel doseči.

Solnice so že davno uporabljali

Znano stojičale za kis in olje, brez katerega si ne moremo misliti bale nobene neveste iz boljših krogov, ni staro več kakor nekaj stoletji. Tudi solnica je tako stara, da ne moremo dognati njenega nastanka. Najbrž datira iz dobe, ko je človek začel svojo hrano soliti. Na gostijah Grkov in Rimljanov je stala na častnem mestu. Izdelana iz zlata ali srebra, je kot dragocena dedščina prehajala iz roda na rod. Znameniti italijanski kipar Benvenuto Cellini je izdelal za francoskega kralja Franca I. nekaj solnic s čudovitimi lepimi okraski. Izdelovali so jih tudi iz navadne gline in časih je rabili ljudem kot solnica celo primerno izdolben kos kruha.

Tudi ljudozrci se poslužujejo vilice

Reči smemo, da pomeni uporaba noža in vilic pri jedi višjo oliko, pomisliti pa moramo, da so čiste roke bile vedno še boljše kakor umazano jeklo. Morda v starih časih umivanje rok ni bilo tako prijetno kakor danes, toda večina današnjih ljudi pazi skrbno na čistost jedilnega orodja. Kar se tiče višje olike, naj navedemo na koncu zanimiv primer, kako se poslužujejo vilice divjaki. Še pred kakim 80 leti so sloveli prebivalci otočja Fidži kot največji ljudozrci na svetu. Pri običajnih obedih so uporabljali svoje prste, če pa so se gostili s človeškim mesom, je imel vsak velike vilice iz trdega lesa!

Vzrok rahitisa

O mehčanju kosti sodijo, da ga povzroča pomanjkanje vitaminov v hrani. Tako je dognal s poizkuski fiziolog Mellamby leta 1918. Nemca Vogel in Lasowitz sta trdila, da rahitis nastaja zaradi pomanjkanja svetlobe. Fiziologi so dognali s poskuski z belimi mišmi, da ima slednja podmena nekaj zase. Črne miši so zdravili delj časa nogo bele in so jih morali tudi daljšo dobo izločiti sončnim žarkom. Nekateri so trdili, da rahitis mine, če bolnega otroka obsevamo z ultravijoličastimi žarki. Tudi to je potrjeno. Mellamby je dokazal, da gre za sovislost med vitamini in ultravijoličastimi žarki, ki pospešujejo razvoj vitaminov. Ne vemo pa, za katere vitamine gre. Priporočajo oves, češ da ima obilo vitaminov. V resnici pa oves vpliva škodljivo, ker je enostranska hrana. V rodlini, kjer se je pet otrok enako hranilo, enako sončilo in dobivalo enako vitaminovsko vsebino, sta dva otroka trpela na rahitisu. Zakaj? Gre za vpliv dednosti in še za vplive, ki jih ne poznamo. To kaže, da čaka znanost na tem področju še mnogo dela.

Matiju Zhópu.

„Ki spi v presgódni gróbi...“

11

Zaključujem spis, posvečen Matiju Čopu. Vsem ljubiteljem »Prešernijane« ob tem sporočam, da izide v začetku prihodnjega leta 1944 ves spis v ponatisu, v samostojni knjižici. Ponatis bo popravljen in izpopolnjen z objavo precej novega slikovnega gradiva. Med drugim bo objavljen kot prilogi in redkost (v jasno podanem faksimilu črtnega kliseja) Prešernova izvorni rokopis — do sedaj še neznani in neobjavljeni — iz ljubljanske zasebne zbirke. To je pesnikov rokopis za Čopov nagrobnik. »Epitafa, katerega je Prešeren svojerodno, kakor običajno zapisal na četrtno pole. Popisan je na obe strani v bohorščeli. Objavljeni bosta obe platji tega dragocenega lističa. To je Prešernova prva zasnova s popravki, na drugi strani pa je dokončna oblika čistopisa, vse overovljeno s pesnikovim podpisom. Posvetilo knjižne izdaje spominja Matije Čopa to podčrtano z objavo dveh sonetov Jošta Žbogarja na dveh grafičnih podobah. Knjižica izide v prav majhni nakladi. Podrobnosti se objavim.

E. JUSTIN.

...in njegov obup

Dan za dnem, mesec za mesecem je občutil naš pesnik vedno večjo praznino, in prvi so na koncu prežalostni časi, ko ni imel ne moči in ne volje, da bi se ustvarjal — zato pa je tembolj občutil nizko obokane prostore, napolnjene s hlapovi vinskih duhov, in si dajal tam duška v sproščenih in ošljenih besedah, ki so se bolj redko ohranile, le tu in tam kak drobce, a se ta po okrnjenem ustnem izročilu.

Prišli so časi, ko ni več pel, vsaj ne tako blesteče kakor ob teku Čopovega usmerjanja. In takrat so se mu pričele v čelo vrezavati gube in pogrezal se je v mrak žalosti in obupa. Njegov se ni kaj brigal za telo in obleko. Legal je nemiten in nerazpoložen, kar nerazpoložen je bil, in takšen je tudi vstajal in šel na ulico, navadno neprospan, pomečkan, podplut, očel, z nabrekli, s krvnimi žilicami prepletenimi in vnetimi vekami. Njegovi se nedavno, lepi in svilnato mehki dolgi lasje so ostali nerazčesani, postajali so zamašeni in lepljivi, — bil je res kar preveč kuštrav in razmršen za to čisto. Robovi baržunastega ovratnika, rokavov in suknjica so se od zasvalka-

nosti začeli svetlikati, tu pa tam so se pojavljala oguljena in predrgnjena mesta, ki so že kar preveč terjala popravila. Razumeti moramo Prešerna; kaj je hotel sedaj! Odpovedati se je moral zlahtni rozi srečnih bolečin (Julija), zgubil je po vsem tem še suteho duha (Čopa) in tako ostal čisto osamljen na tem božjem svetu. Nesrečni poet se je zapustil in se zapil. In prav gotovo pade v ta čas »njegovega srčnega divjanja«, žalosti in obupa, tudi tisti usodni korak, ki ga je zastavil, ko se je hotel prvič v življenju (na Bledu) sam posloviti od sveta.

In zapel je — Čopu v slavo!

Kljub vsem žalostnim prigodam nesrečnega in obupnega človeka mu je še vedno žarko gorelo z velikim plamenom: spomin na nesrečno smrt izgubljenega prijatelja in učenika; zbral je še enkrat vse svoje moči in mu za desetletnico smrti poklonil nove speve, ki so jih najprvo oledanile Bleiweisove »Novice« 25. februarja v svojem osmem listu 1846, tri dni pozneje, 28. februarja 1846, pa »Illyrisches Blatt« v svoji 17. številki oba pod enim in istim naslovom: »V spomin(j) Matija Čopa«.

S tem je sebi in lepi slovenski besedi, ki se imenuje prijateljstvo, postavil neminljiv spomenik, nam vsem, ki smo njegovega rodu, pa v opombo, da ni le Julija, marveč predvsem Čopova smrt tisti nesrečni mejnik v Prešernovem življenju, ki nas vsevidi očno opozarja na značaj, na poštenje tega visoko nadarjenega moža, na njegov kremenit značaj, kakršnega mu je vdahnil Stvarnik, obrusil in požalnil pa njegov nesmrtni prijatelj in ves naš učni Matija Čop.

Zasnova tega spisa je nastala 6. julija 1943, ob obletnici Čopove smrti. Nekateri odkome sem posnel in priredil iz svojega neobjavljenega rokopisa »Kaj je s Prešernovo literarno zapuščino«, ki čaka objave v temnem predalu novih časov.

Za marsikatero opombo, nasvet in dragoceno pojasnilo se na tem mestu zahvalim dragemu vzorniku gospodu dr. Janku Štebingerju, direktorju univerzitetne knjižnice v Ljubljani.

Za tiste reči, ki so mi bile za objavo že sedaj na razpolago, se tudi — po želji brez naslova — udano zahvaljujem.

E. JUSTIN, slikar-grafik.

SKUPSPRAVLJANJE

KRAYNSKEH PISANIZ

OD

epch Umetnost

»Pisanize« (Cvetke) so izhajale v Ljubljani, tiskal pa jih je ljubljanski tiskar J. Fr. Eger. Izhajale so tri leta. Prvi zvezek na 16 straneh je izšel l. 1779, drugi, že debelejši, na 60 straneh l. 1780, in tretji, zadnji l. 1781, na 56 straneh. Poslednji zvezek je bil tiskan z naslovom, prvi in drugi pa ne; najbrže je bil njihov naslovnik podan kar na ovitku (ki sta bila — sklepam — rdečkastorjave barve). Zato pa je bil pri skupnem odjemu vseh treh snopičev priložen list (debelejši) z dolgim naslovom, tiskan v starodavni govoric naših

PISANIZE

OD LEPEH UMETNOST

NA TU LEITU

1781.

PROSHNA

NA

KRAYNSKO MODRIN

Družini se k' men' kn. vnske Modrina d' fhe-

le,

Jen' fapej prov zverfu men' daj povle;

Stur' se vredn' v' meni fahgan fhele

Pesem pejt Kraynsko.

Al se men' fdy? — Al je mogej resniza?

She tery ta modra prur' men' Diviza.

Modri nje bla ked sneg rozliza.

Pishejo goftranko.

1781.

nakodranih dedov in krinolinastih babic — časov, ko je bila moda okusno rezljanih tabatijer, njuhanja in skrivnega šepetanja veselih prigodnic, kakor jih nam ohranjajo te redke, redke starodavne, domače »Pisanize«.

Kakor so »Pisanize« na eni strani skromne v svojem pesniškem bistvu, tako so na drugi, prav za današnje zmene čase, prvi vzor okusno tiskane knjige iz časov slovenskega rokoka. Vsaka stran zasé je v svojem zrcalu tiskane stavka lepo in ubrano zaključena. Njena grafično uarost pa poudarja, povzdigujejo in dopolnjujejo še okusno počejanji drobni okraski, vitke vjnetje, ornamentalne inicijale, vse res lepo razvrščeno med gladko tekočim besedilom: jasnega in čisto tiskane stavka. Papirne pole po trepnosti in kakovosti niso bile enake; nekatere so v zvezčkih boljše, druge slabše kvalitete. Vendar za to dolgo dobo kar dobro odporne in zadržane na sedanje mesto manj vrednega vzorca krhkega papirja.

Zbirka treh drobnih snopičev z naslovnim dodatkom starinskega besedila: »SKUPSPRAVLJANJE KRAYNSKEH PISANIZ OD LEPEH UMETNOST« je ena izmed najredkejših slovenskih knjig na svetu —

Sa dar Tvoj vsa hvala bod' Teb' Bogina,

Daj shé sprovorshkega pyr' men' vima,

Ter bom fvergljal, dokler ta push is drina

Se narekóte,

K.

MILE POGOVOR
med Dunavo, inu Savo pod Wclcm gradom
od smerte

MARIE TERESIJE

SVITILE ZESARIZE 1781.

S A V A.

Kravilza Nemshkeh rel

Mogozhna Dunava!

Sakaj je tih rovj rct?

Sakaj se vna kovna?

Sakaj vzh nashumy

Val rovj? faksj on vezh

Vespu naruzhy

Sakaj ed mene prezh

Weifny? Oh! o faksj

Dura se nafaj?

in kaj bi tajili — alcheherna rešnega zbiratelja, knjigoljuba tiho in srčno brepenenje po posesti in lasti te knjižne dragocenosti; Saj je med nami zelo malo takih, ki bi poznali ali celo prebirali in lahko opazovali potiskane strani tega našega rokokojskega pesniškega glasila. Zato objavim na tem mestu tri za nas najbolj zanimive str-

ni »Pisanize« v jasnem faksimilu črtnega kliseja s pomanjšanimi posnetki.

Prvi posnetek je podoba naslovnega dodatnega lista v zrcalu lepega rokokojskega stavka vseh treh snopičev. Drugi posnetek je začetna stran tretjega zvezčka »Pisanize« z Vodnikovo »V«-v) uvodno pesmijo, ki se konča z njegovim »fvergljanjem« na naslednji strani zvezčka — podoba našega tretjega pomanjšane posnetka.

E. J.

Srečolov

Srečolov na vasi. Gasilec kliče številke:

»Številka 182 — gos!«

Katica se oglasi vsa srečna:

»To sem pa jaz!«

Sodba

»V teh pesmih sem hotel nazorno pokazati sliko svoje ljubice« pravi pesnik navdušeno.

»Oh, s'rota, torej šepa?« odvrne urednik sočutno.

Novoletna darila v starih časih

O njih so sklepali celo v kranjskem deželnem odboru

Običaj novoletnih obdarovanj je zelo star in ni povsem izumrl. — Dandanes dajejo meščani, le nekakšno milosrdje ob novem letu, in sicer pismonošem, dimnikarjem, raznašalcem listov itd. Najbrž ne vé več nihče, da je to samo ostanek prastare novoletne navade, ko je marsikdo prejmal o novem letu mnogo lepša darila.

O novoletnih darilih pri nas govori zgodovinar Ivan Vrhovec, ki je proučil stare listine ljubljanskega magistrata. Ugotovil je, da je bila v starih časih razširjena na Kranjskem pri vseh gospodskih navadah podeljevanja novoletnih daril, pri deželnih in mestnih. Najstarejši zapiski, ki govorijo o teh darilih, segajo celo v 16. in 17. stoletje.

V starih časih so imeli pravico do novoletnih daril vsi javni uradniki.

Iz tega bi torej sklepali, da so bila novoletna darila nekakšno božičenje v današnjem pomenu besede. Vrhovec naglašja, da se je o novoletnih darilih posvetoval tudi deželni odbor z vsro resnostjo, iz česar sklepa, kako pomemben je bil običaj.

V resnici so tudi razdelili ob novem letu res lepa darila. Tako je deželni odbor l. 1682 sklenil, naj deželni blagajnik izplača ob novem letu na račun daril večja vsota, kar je v tistih časih res nekaj zalego. Darila so bila še tem bolj valjiva, kajti višji uradniki so jih prejeli v zlatu. Pri razdeljevanju novoletnih daril se pa niso ozirali na socialne razmere, kajti obdarovanci niso prejeli denarja toliko zaradi tega, ker so ga potrebovali, temveč, ker je bila to njihova pravica in počastitev. Zato so tudi višji uradniki prejeli večje nagrade.

Najlepšo nagrado je prejel deželni glavar, in sicer 100 tolarjev. Namestnik deželnega glavarja je prejel 50 tolarjev v priznanje, da je bil namestnik, posebej je pa še prejel 70 tolarjev kot predsednik deželnega sodišča. Prisednika deželnega sodišča sta prejela po 50 tolarjev. Nižji uradniki in sluge so prejeli seveda mnogo manjše nagrade, vendar v sorazmerju z njihovimi plačili precej lepe; uradniki so prejeli po 8 do 16, sluge pa po 3 do 6 tolarjev.

Tudi na ljubljanskem magistratu so dajali novoletne nagrade, a ne »mestnim očetom«; nagrade so prejeli le mestni vratarji, sluge in stražniki, in sicer po 2 do 3 tolarja. Toda mestni svetniki so prejeli razna darila ob drugih prilikah, in sicer ob ženitovanjih, a ne le ob svojih ženitvah, temveč tudi, ko so se ženili njihovi sorodniki. Ob takšnih prilikah so obdarovanci prejeli tudi dragocena darila, bodisi zlatino, prstane, zlate ali sre-

brne kozarce itd. Prejeli so pa vsaj sodeček sladkega vina. Pod sladkim vinom je treba razumeti vipavsko in sploh primorsko vino. Torej so namreč razlikovali med sladkim in kislim vinom. Kislo vino je bilo dolensko in ga niso tako čislali kakor dandanes, zato je bilo tudi znatno cenejše. Zlasti ob slovesnih prilikah so raje pili sladko vino.

Običaj novoletnih daril je bil šeasom povsem pozabljen. Posebno zanimivo je, da so v 18. stoletju dajali novoletna darila le tistim, ki so proslili za nje; napisati je bilo treba prošnjo ter jo vložiti na magistratu. Vrhovec omenja eno takšnih prošni iz leta 1718.

Tudi deželna gospodstva je odpravila navado novoletnih daril, in sicer s sklepom na seji deželnega odbora aprila 1717; morali so varčevati na vseh koncih in krajih in vednomo so bile velike težave z deželnim proračunom, da so morali odpraviti celo nagrade, ki so bile vendar namenjene v odboru sodelujočim uradnikom. Torej so odpravili tudi marsikatero več ali manj potrebno službo, čeprav ni šlo vselej zgolj za sinekuro. Celotni plačah so varčevali. Razen tega so bila odpravljena še druga darila ob raznih prilikah.

V starih časih je pa bila tudi razširjena navada novoletnih obdarovanj med zasebniki. Navada je bila odpravljena med ljubljancem v začetku 19. stoletja. Podrobnosti o novoletnih obdarovanjih med meščani niso znane. Vrhovec ugotavlja, da so se meščani v začetku 19. stoletja začeli reševati novletnih voščil z odkupninami; te odkupnine so se zbirale v ubožni sklad. L. 1817 so nabrali v ubožni sklad 397 gld. 29 kr., naslednje leto 515 gld. 57 kr. in leta 1819 513 gld. 45 kr. Te odkupnine so bile nekaj podobnega kakor v zadnjih letih, ko se se meščani odkupovali o Vseh svetih s tem, da so namestu dragih vencev kupovali preproste smrekove vence in sveče z barvnimi mestne občine.

Vendar novoletna darila niso povsem pozabljena niti dandanes. V letih gospodarske krize so obiskovali meščane prigodni voščilci, založeni s tiskanimi voščili; voščila so vsiljevali povsem neznanim ljudem in pričakovali so od njih za to primerne nagrade, kakor da je to samo po sebi umevno. Živa tradicija je pa še vedno, da o novem letu pri nas prejemo nagrade dimnikarji, pismonoše, pa tudi perice, mlekarice in sploh ljudje, ki so si to pravico pridobili že zdavnaj, dasi zgodovinarji niti ne znajo povedati, kdaj.

Naročite se na romane
DOBRE KNJIGE!

Gledališki koledarček je izšel

Prijatelje našega gledališča je prijetno presenetil Gledališki koledarček, ki je po presledku dveh let drugič izšel. Tudi letošnji, ki je namenjen gledališkemu letu 1943—1944, ima pestro in zanimivo vsebino, skrbno zbrano smov iz gledališkega življenja, ki jo poživljajo mnoge slike. Posvečen je petdesetletnici našega gledališča.

Lično opremljeno knjižico žepne velikosti otvarjajo tri slike: prva prikazuje požar Deželnega gledališča v Ljubljani, druga poslopje Opere in tretja Drame, za petdesetletnico pa nekaj izbranih besed uredništva. Koledar začne z novembrom 1943 in konča z decembrom 1944. Vsak mesec ima tudi zapiske, vsebuječe najzanimivejša dogodka iz gledališkega življenja in v zvezi z njim. Pregled ima tudi datume važnejših dogodkov.

Številni in zanimivi so prispevki nekaterih gledaliških osebnosti. Upravnik državnega gledališča pesnik Oton Zupančič je prispeval »Pismo o slovenščini na odru«, prof. France Vodnik »Razvoj naše drame in gledališča«, Fran Govekar prigrisce spominov na prve začetke našega gledališča. Ost »Pota do teatra« Lujo Drenovec »Delo in stremljenje organizacije gledaliških igralcev«, Matija Bravnič nekaj besed o opernem orkestru, Emil Freljeh pa prispevek »Ljubljana — gledališko mesto«, v katerem kratko opisuje odrsko zgodovino našega mesta Milan Skrbinšek je prispeval nekaj zanimivih utrinkov iz gledališke umetnosti nekateri utrinki tujih avtorjev pa izpolnjujejo prostor med slikami in besedilom.

Zanimiv je kratek pregled del in predstav od otvoritve Deželnega gledališča v Ljubljani leta 1892 do zatvoritve ob izbruhu svetovne vojne leta 1914. Številke nam povedo, da so v prvi sezoni vprizorili 35 del, od teh tri domača. V naslednji sezoni je številko padlo na 19. Do višine v prvem letu se ni več povzpelo. Sezone v letih 1894 do 1895, 1895 do 1896, 1902 do 1903 in 1913 do 1914 niso imele na sporedu niti enega domačega dela. Največ domačih del so vprizorili v sezoni 1911/1912, in sicer sedem (tuhil 21). V sezoni 1913/1914 je bila dosežena najnižja številka — 14 del. Po koncu prve svetovne vojne se je naše gledališče z novim zaletom lepo razvijalo. V sezoni 1918/1919 so v Drami vprizorili 37 del in dali 221 predstav. V pogledu vprizorjenih del pomeni to leto za Dramo rekord. Največ predstav pa so dajali v sezonah leta 1919/1920 (281) in leta 1942/1943 (286). V pogledu del je za Dramo rekordna sezona leta 1930/1931, ko so jih vprizorili 41. V pogledu predstav pa sezoni v letih 1926/1927 in 1938/1939 (obakrat po 249 predstav). Najmanj del in predstav je bilo v Operi v sezoni 1918/1919 (13 del in 138 predstav). Skupni pregled nam pove, da so vprizorili najmanj del v sezoni 1920/21. (47), največ pa v sezoni 1939/1940 (73). Najmanj predstav so dajali v sezoni 1920/1921 (358), največ 1942/1943 (513). Sledi pregled krstnih predstav slovenskih dramskih, opernih in operetnih del do 1. avgusta leta 1943. Iz tega pregleda razberemo, da so

dajali prvo slovensko delo, Vilharjevo spevoigro Jamsko Ivanko 30. marca leta 1871. Največ krstnih predstav je bilo leta 1932 (7). Brez krstnih predstav pa so bila leta: 1873 do 1891, 1915 do 1918, 1926 in 1934. Torej 19 na polju domačih gledaliških stvaritev neplovdovitih let. Letos je bila ena sama krstna predstava, in sicer Ljube Prennerjeve Veliki mož (20. januarja).

Sledi seznam oseba državnega gledališča v Ljubljani v jubilejnem letu, letošnji repertoar Drame in Opere itd. Koledarček ima tudi letos praktične zapiske dramskih in opernih predstav, za zaključek pa nekaj gledaliških anekdot. Številne so slike pionirjev našega gledališča, režiserjev, igralcev in igralcev ter slike posameznih prizorov važnejših del.

V želji, da bi se doseglo pristržno zblizanje med občinstvom in sodelujočim na odru, je tudi letos razpisanih 10 lepih nagrad za vse imetnike gledališkega koledarčka. Vsak izvod ima svojo številko in v prvih deset izdanih številah bo nagrajenih. Zrebanje bo nepreklicno 2. februarja 1944.

V komisiji bodo gg.: Freljeh, Lupša, Drenovec, Nakrst, Zebre, Levarijeva in Heybalova. Izrebane številke bodo objavljene v dnevnikih.

Nagrade so naslednje: 1. nagrada: Polletni brezplačni abonma reda B. partneri sedež v Drami in Operi od 2. februarja 1944. do konca sezone; 2. nagrada: Mala plastika akad. kiparja Karla Putriha; 3. nagrada: Oljnatá podoba akad. slikarja Evgena Sajovica; 4. nagrada: Mala plastika akad. kiparja Zdenka Kalina; 5. nagrada: Pastel akad. slikarja Franceta Godca; 6. nagrada: Dvajset brezplačnih vstopnic za Dramo in Opero; 7. nagrada: Gelé Jontes; Sreča na črepinjah. Rudolf Kresal; Nikodemova žena, Emil Freljeh; Mladoletje, Fran Albreht; Zadržna pravda, Arthur Luther; Demon, Molière; Tartuffe; 8. nagrada: Deset brezplačnih vstopnic za Dramo in Opero; 9. nagrada: E. Freljeh; Mladoletje, B. Kresal; Nikodemova žena, H. Melvill; Beli kit. E. Freljeh; Materi; razen navedenih nagrad preime vsak nagrajenec še izvod opernega besedila »La Bohème«; 10. nagrada: F. Albreht; Zadržna pravda, E. Freljeh; Mladoletje, Shakespeare; Macbeth.

Zanimivo knjižico je uredil pisatelj in režiser Emil Freljeh, izdalo pa jo je Zdrženje gledaliških igralcev v Ljubljani. Toplo jo priporočamo!

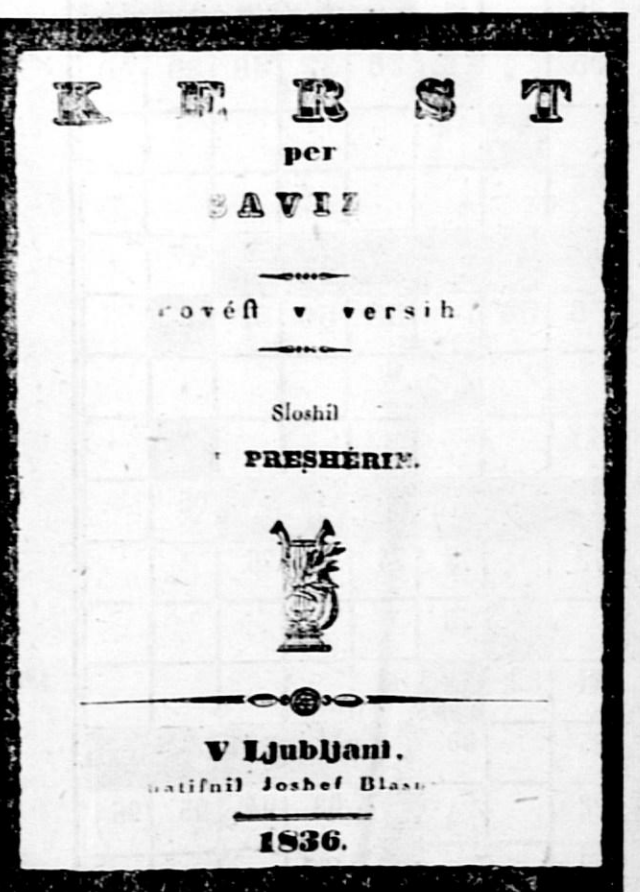
Za smeh

Gospodar: »Vbogaime vam nič ne dam. Cvrsti ste, drva mi nasekajte, pa boste zaslužili.«

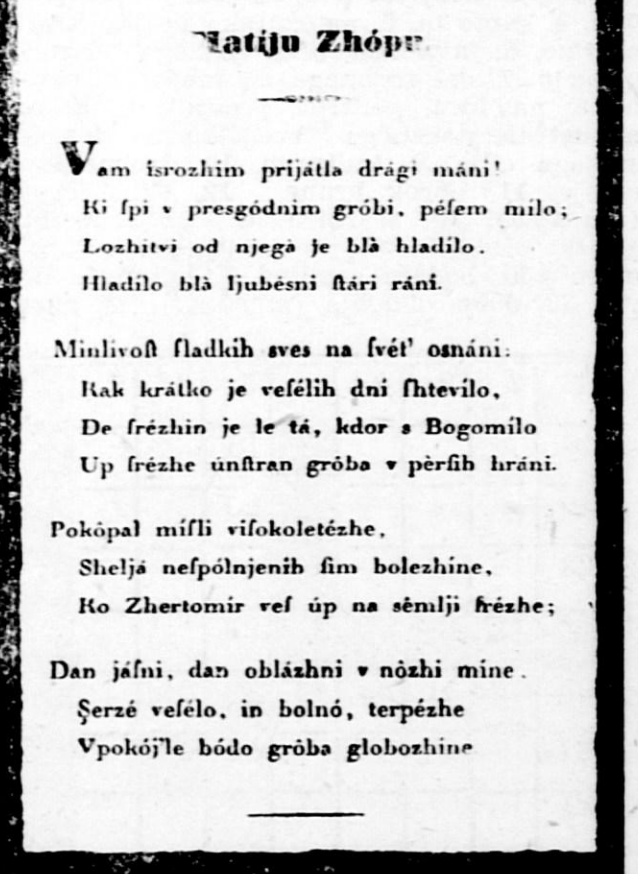
Berač: »Drv ne morem sekati, sem preslab!«

Gospodar: »Pojdite, ali pa pokličem stražnika.«

Berač: »Saj res, stražnik je močan in bo lahko drva cepil.«

ličnih barv: sivi, zeleni in rumeni. Najpogostejše srečamo na knjižnem trgu primerke v sivih ovojih. Notranji papir (velin) je pergamenasto trd, zelo trpečen in precej odporen. Čeprav tiskar Blaznik ni zabeležil v svoji »Knjigi delac« kake posebnosti o papirnih polah za »Kersta«, sem vendar za-

skov, da se suče številko tega tepega primerka »Kersta« največ okoli 20, če že ne samo v 8 redkih izvodih.

Pričujoča pomanjšana posnetka (v faksimilu črtnega kliseja tu prvi objavljena) sta povzeta: prvi po naslovnem listu Prešernovega »Kersta«, drugi posnetek — uvodni sonet »Matiju Čopu« — pa je nastanjen na tretji strani te drobne knjižice. Oba posnetka sta povzeta po izvirniku iz nekdanje lastnine prešernoslovca Toma Zupana. Zdaj je izvirnik v ljubljanski zasebni zbirki.

»PISANIZE«

Devóve »Pisanize«, posnetek treh strani redke pesniške zbirke (knjižice), znane pod tem naslovom. To je bil naš prvi almanah, posvetne pesmi, obenem pa skromni predhodnik »Krajnske Zbelitze«. Pisal, zalagal in izdajal ga je — pol veka preje, preden je rojila prva »Zbelitza« — duhovni mož, pesnik: Feliks Dev (rojen 15. januarja 1732 v Trčku; umrl 7. novembra 1786 v Ljubljani). Imel je svojo družino sotrudnikov. Izmed katerih sta bila bolj vidna Marko Pohlin (1735—1801) in Valentin Vodnik (1758—1819), ki je našel celo pri našem velikem preporoditelju baronu Zoisu (1747—1819) prav po »Pisanizah« pokroviteljsko dopajenje.

Suha in debela leta v Ljubljani

Ljubljanske letine v zadnjih letih — Koliko smo pridelali posameznih pridelkov

Včasih Ljubljanci sploh niso razlikovali med dobrimi in slabimi letinami. Izjema so bili pravi kmetje, ki pa so se v letih gospodarske krize skoraj bolj balo dobrih letin kakor veselili. Po dobrih letinah so se pridelki še bolj pocenili, a najhujše je bilo, da jih sploh niso mogli prodati. Živila so bila tedaj tako poceni, da meščani niso niti skrbeli, ali bo dobri ali slaba letina. Vedeli so, da bo dovolj vsega napredaj. Meščani niso imeli posebnega razumevanja za tožbe in skrbi kmetov ter se je celo večkrat posmehoval kmetovim skrbem, kakšno bo vreme, tožbam kmetov nad sušo ali preveliko močjo; želeli so je neprestano lepega vremena, kakor da je vreme zgolj čimtelj izletništva.

Zdaj bi pa delali veliko krivico meščanom, če bi jih dolžili, da so še vedno tako otuženi zemlji, kmetovim skrbem in da ne vedo razlikovati med dobrimi in slabimi letinami. Prav dobro se zavedajo, kaj pomeni slaba letina. Ne le sedjarji, ki skrbno negujejo sadno drevje, kjerkoli je bilo kaj primerne zemlje za obdelovanje, so jo meščani v zadnjih letih obdelali. Kdor se ni mogel udeleževati v samem mestu kot vrtnar ali priložnostni, začasní kmet, je pa vsaj skušal najeti zemljo na mestnem obrobju, na Brdu, Viču, Posavju ali Barju. Vsi pa so obdelovali zemljo zaradi tega, da bi mu kaj dajala, ne zgolj iz sportnih nagnjov, to se pravi, zanimali so se, ali bo letina dobra ali slaba.

Izgovor na slabo letino

Priložnostni obdelovalci zemlje v Ljubljani so posvetili vse svoje sile in sposobnosti zemlji. Toda vreme je bilo čisto več, ko sposobnosti. Vsi v primeri s trdom je zemlja skoplo plačevala meščana. Naši obdelovalci zemlje na vrtilčkih in dvoriščih, na njivah in ledinah so se učili kmetijske in vrtnarske vede iz časopisov, knjig, predavanj, pa od znancev, poslušali so tudi radijska predavanja, obračali so se z vprašanji na strokovnjake. Domisljali so si, da so rojeni vrtnarji in nenadno so odkrili, da se jim v žilah vendar pretaka kmetška kri. Ponosni so bili na svoje gredice in vodili so znanje in prijatelje na njivice ter jim razkazovali svoje ustvaritve. Kako je zelenel krompir in kako se je ovijal fižol po prekljah. Toda ko so jeseni pospravljali pridelke, so doživeli razočaranje: letina je bila slaba. Tudi tisti, ki so skrbeli po vsaki letini skoraj sleherni rastlini posebej, da so pričakovali kakor buče debel krompir, toda namestu buče je bilo nekaj piščevje komaj za oreh velikega drobiža. Če je kdo vprašal meščana, kako je zadovoljen s pridelkom, se je pridelovalec nejevoljno obregnil, češ, kaj vprašuješ, saj vendar veš, da je bila letina zelo slaba. Kdo je pa mogel vedeti, da bo tako slaba letina? Čudno je bilo samo, da so nekateri drugi pridelovalci bili kar zadovoljni in se niso izgovarjali na slabo vreme, škodljivce in druge šibe božje.

Večja površina — več pridelkov?

Preprosta matematika naših obdelovalcev zemlje je, da je pridelkov tem več, čim večja je obdelana površina zemlje. Rešitev prehranjevalnega vprašanja se jim je zdelo zato zgolj v tem, da se obdelava vsa prosta zemlja, kolikor je pač še ni obdelane. Premnogi niso pomislili, da je količina pridelkov mogoče tudi povečati z bolj intenzivnim, umnim obdelovanjem, gnojenjem, z izbiro semen in tla. Bili so meščanski kmetje, ki sploh niso gnojili. Vlado je na pr. splošno prepričanje, da krompirju ni treba gnojiti, češ da je zemlja spriča in mora roditi, če jo le prekopljajo. Lotili so se torej prekopavanja ledin. Te ledine so pa bile zelo različne. V nekaterih primerih so bile prave groblje, to se pravi zemljišče, nasuto z nasipnim gradivom, z ostanki opeke, peska in raznih anorganskih snovi. Tu samo prekopavanje seveda ni zadostilo. Zemlja nikakor ni bila primerna za pridelovanje brez gnojenja, čeprav je bila splošno prepričanje, da je noben obdelovalec poznal lastnosti svoje zemlje ter ni vedel, katerih hranilnih snovi zemlji primanjkuje. Z to je tudi od onih, ki so gnojili, le redko kdo pravilno gnojil.

Tako je bila torej res znatno povečana obdelana površina »rodovitne« zemlje v mestu, a količina pridelkov se ni temu primerno povečala. Seveda je pa tudi v tem napredek: vsekakor je bolje, da se obdelava zemljišča, čeprav na povsem primerno, ko da bi ostala neizkoriščena. Dokler je pridelka vsaj nekaj več, kakor semena, je takšno obdelovanje zemlje v mestu, kjer primanjkuje rodovitnih zemljišč, še vedno donosno.

Največ smo pridelovali krompirja

Meščanski kmetje so se najbolj navduševali za pridelovanje krompirja. Krompir je jim bil pravi kmetijski zdel najpotrebnejše živilo. Pridelovali so ga skoraj vsi začetniki, kdor koli je mogel dobiti kaj semenskega krompirja. Na kakovost semen se niso ozirali — krompir je krompir! — kakor tudi ne na lastnosti in kakovost zemlje. Obdelana površina zemljišč se je v zadnjih letih nenavadno povečala zaradi pridelovanja krompirja. Tako je bila na ozemlju ljubljanske občine l. 1940 cenjena za zgodnji krompir na 75 hektarjev, za pozni pa na 125 ha. A lani pa je znašala 140 ha za zgodnji in 500 ha za pozni krompir.

...in koliko smo ga pridelali

Zdaj si pa ogledajmo številke, o količini pridelanega krompirja. Sicer niso povsem zaupljive, so pa vsaj približne in nekoliko prikazujejo značaj meščanskega obdelovanja zemlje v zadnjih letih. Leta 1936 je znašala obdelana površina zemlje za zgodnji krompir 58 ha in za pozni 330 ha. Pridelane je bilo 5336 stotov zgodnjega in 34.300 poznega krompirja. Leta 1940 se je površina obdelane zemlje za krompir v Ljubljani celo malo zmanjšala (75 ha za zgodnji in 125 ha za pozni krompir), pridelane pa je bilo 3750 stotov zgodnjega in 6250 poznega krompirja. Leta 1941 je znašala obdelana površina za zgodnji krompir 74 ha za pozni 430 ha, pridelan je bil ocenjen na 3700 stotov za zgodnji in na 21.500 za pozni krompir. Lani, ko je bila obdelana površina zemlje za

krompir v Ljubljani največja v zadnjem desetletju, odnosno sploh največja, je bil pridelan ocenjen na 4450 stotov za zgodnji in na 21.500 za pozni krompir. Lani je bila sorazmerno dobra za krompir, toda ljubljanske letine so po večini zelo slabo rodile, kjer niso pridelovali krompirja res umno.

Tudi fižol je v čišli

Ni manj k kor krompir, čislamo tudi fižol. Toda tudi za fižol zadnje letine niso bile dobre. Lani je bila obdelana površina zemlje za fižol največja v zadnjem desetletju. Tako je znašala l. 1936 (po priključitvi okoljskih občin) 28 ha, leta 1939 36 ha, leta 1940 32 ha, leta 1941 78 in lani 80 ha (za fižol v zrnu). Največ fižola je bilo pridelanega v zadnjem desetletju l. 1934, in sicer 400 stotov. Tedaj je obdelana površina znašala 40 ha. Leta 1936 je znašal pridelan fižol 270 stotov, leta 1939 192 stotov, leta 1941 380 in lani 200 stotov.

Največji pridelan stročnega fižola je pa lani in predlanskim. Vsaj ocenjen je na 200 stotov. V resnici je bila obdelana površina tudi zelo povečana, približno za 100 odst. Lani je bila obdelana površina za stročji fižol v Ljubljani ocenjena na 10 ha. Leta 1936 je bilo pridelanega 73,5 stotov stročnega fižola. Precej več ga je bilo pridelanega l. 1939, in sicer 110 stotov. Leta 1940 je znašal ocenjeni pridelan 132 stotov, leta 1941 pa, kakor rečeno, 200 stotov.

Ni še ugotovljena količina letošnjih pridelkov v Ljubljani, vsekakor pa je bilo letos vsaj toliko kakor lani stročnega fižola, kajti lanski pridelan je bil precej zmanjšan zaradi škodljivcev. Fižola v zrnu pa je bilo menda letos pridelanega precej manj, ker je letos poleti napravila veliko škodo suša.

Pridelke pšenice in koruze

Marsikdo ne ve, da je v Ljubljani vsako leto pridelane sorazmerno precej pšenice in

tudi koruze. Obdelana površina zemlje za pšenico se v zadnjih letih ni povečala, temveč je bila celo malo manjša. Največja je bila v zadnjem desetletju l. 1936, ko je znašala 150 ha, l. 1940 (152 ha). Lani pa je bila pšenica posejana samo na površini 136 ha. Leta 1941 je bila posejana površina še manjša, znašala je 114 ha. Zato se je pa silno povečala površina obdelane zemlje za koruzo. Lani je znašala 130 ha, medtem ko se je prejšnja leta gibala od 50 do 60 ha. Vendar pridelan koruze ni bil največji, kar nazorno kaže, kako zelo različne so letine. Največji pridelan koruze je bil l. 1936, ko je znašal 2300 stotov, medtem ko je znašal leta 1939 1100, leta 1940 1200, leta 1941 1100 in lani 1500 stotov. Pšenice je pa bilo pridelanega največ leta 1938 ko je znašala posejana površina 150 ha, pridelana količina je pa znašala 2395 stotov. Leta 1939 je znašala pridelana količina 2324 stotov, leta 1940 1817, leta 1941 1254 in lani 1616 stotov. Letošnja letina za pšenico in koruzo je bila kakor kaže, boljša tudi v Ljubljani, obdelana površina se pa ni bistveno spremenila.

Po vsem tem lahko sprevržimo, da se količina pridelanih pridelkov zelo spreminja v posameznih letih glede na letino; toda pri nas je treba tudi upoštevati, da je pridelanih nekaterih pridelkov manj ne zaradi slabe letine, temveč tudi zaradi nepravilnega obdelovanja; tako so nekateri pridelovalci pridelovali krompir že tretje leto na isti zemlji, a niso niti gnojili niti menjavali semen. Mnogi meščanski obdelovalci vrtnov in njiv so v zadnjih letih precej izžirali zemljo. Lani so sicer precej gnojili z umetnimi gnojili, vendar niso zemlji vrnil vsa, kar so izžirali iz nje. Upoštevati je pa tudi treba, da vrste umetnih gnojil niso povsem ustrezale zemljam v Ljubljani in da zlasti primanjkuje hlevskega gnojila. To bo treba vsekakor upoštevati pri obdelovanju prihodnje leto, na kar moramo misliti že zdaj.

Ali je temeljito žvečenje potrebno?

Pravilno žvečenje je pol zdravja!

Higiena je sistem zdravju koristnih zapovedi in prepovedi. Higienični poski je utemeljen poziv, da živis po dognanji znanosti. O temeljitem prežvečenju ljudi trdi, da je neobhodno pogoj za življenje po zdravstvenih načelih. Otroke karajo, češ da jedo preaglo, in kdo se izza mlad leti ne spominja večnih opominov: Ze spet prehitro ješ! Posebno aktualno je bilo vprašanje žvečenja za časa vojne. Za vzor je tedaj veljal American Horace Fletcher, ki je v 90 letih minulega stoletja propagiral v svoji knjigi »Umetnost življenja« intenzivno žvečenje in oslinjenje kot prvi del prebave. Pisec teh vrst je prišel v prvi svetovni vojni na italijanski fronti nekoli mmo avstrijske baterije, ko je bil ravno premor med streljanjem. Topničarji so stali lepo v vrsti in so morali pod strogim nadzorstvom »fletiharic« suh kruh. Toda z obrazov sem jim čital, da bi, če bi le mogli, najraje obmili svoje topove proti Mr. Fletcherju.

A tudi se po vojni so hoteli doznati, zakaj se dade bolje prebaviti one jedi, ki so bile dobro prežvečene. Napravili so mnogostevilne poskuse na živalih, pa tudi na ljudeh. Na univerzi v Kijevu sta se podvržla dva mlada zdravnika zelo težavnim žvečnim poskusom. Eden od njiju je šel celo tako daleč, da si je dal zobovje začasno umetno pokvariti tako, da je bil prisiljen slabo žvečiti. Vsi poskusi so pokazali, da je dobro prežvečenje daleko boljše od površnega, ker pride tako hrana zelo fino zdrobljena in s slino omočena v želodec.

Na vse to pa prajha: zdaj finski zdravnik Dr. Kerttu Seppä z dolgo, skoraj 100 strani obsegaajočo in z vsemi potrebnimi argumenti podprepljeno razpravo s fiziološkega in helingijskega univerze, ki preučava vse dosežane nazore o žvečenju. Po njegovi iniciativi se je mnogo moških in žensk podvržlo razim

prehranjevalnim poskusom, ki so se vršili pod kar najstrožjim nadzorstvom. Poskuse so napravili z raznimi vrstami hranil, in sicer za slabo, navadno in dobro žvečenje. Dr. Seppä je že prej domneval, da so se morale pri vseh prejšnjih poskusih vtihtati neke netočnosti; in zdaj se je v resnici izkazalo, da želodni podaljšek (želodčno-črevesni kanal) enako popolno izsesa hrana (od tega je namreč odvisna prebava), naj jih je človek prežvečil izredno površno, normalno ali kar močno dobro. Le pri eni sami vrsti hranil so opazili, da temeljito žvečenje znatno zviša resorpcije (izsesanje), to je preokajana slamina.

Dr. Seppä, ki je po poklicu zobni zdravnik in mu torej ni moči očitati predsodkov, priha do zaključka, da intenzivno žvečenje za stopnjo prebave že iz tega preprostega razloga vobče ne pride v poštev ali pa le v neznatni meri, ker je hrana, ki jo uživajo civilizirani narodi, že tako dobro predelana in pripravljena, da jo prebavilni sokji naglo načno. Vrh tega umejo prebavilni soje delovanje tako urediti, da jih pomanjkljivo žvečenje pri tem delu ne moti. Resorpcijo povečujejo efekt žvečenja, ki so ga ugotovili pri slaminu, je izvirni odtoč, ker je bila slamina zelo slabo pripravljena in prebavilni sokji niso mogli dovolj obdelati slabo prežvečene hrane.

Dr. Seppä naglaja, da je izvedel svoje poskuse na zdravih ljudeh in v razmeroma kratki poskusni dobi. Rezultati, ki jih je dosegel, pa ne izključujejo možnosti, da bi utegnili nedostato žvečenje pri izvestnih bolnih izpremembah v delovanju želodčnega podaljška roditi poslabšanje izsesavanja in s tem kake bolezni. Zatorej bo še zmerom najboljša ravnanje se po načelu: nikakega fanatičnega povpovedovanja žvečenja, toda zaradi varnosti tudi ne prehlastnega požiranja!

Kako se žuželke branijo pred nevarnostjo

Narava je tudi najbolj neznatno bitje obdarila s primernimi obrambnimi sredstvi

Ne moremo si skoraj niti zamisliti, kako žuželke čutijo ali mislijo, saj se njih organi preveč razlikujejo od naših, vendar pa naše domneve nimajo znanstvenega podlage. Vse, kar lahko storj prirodoislovec, ne da bi zapustil svoje pravo področje, je to, da proučuje, kako žuželke reagirajo na nekatere dane okoliščine. Toda znano je, da so te reakcije ali odzivi neprostovoljni, ker nastajajo reflektivno (tudi človek ima včasih reflektivne gibe ali kretnje, ki se jih ne zaveda) oziroma so posledica podedovanih nagonov, ki so se razvijali v žuželkah s čutili, ki ga prenesejo k živčnim centrom. Vsaka zaznava pa je združena z gibanjem od centra k vnanjim organom, ki se na mah prilagode nevarnosti ali položaju. Vse kaže, da se to dogaja povsem nezavestno in da zavest nima potem takem nobene vloge v tistem delu življenja žuželk, ki je pri višjih vrstah živali in pri človeku duševen. Pravega čuta in smisla teh dejanj ne poznamo; mislimo samo, da gre za način obrambe, ki ga je sama priroda vsadila žuželkam, da zavaruje posameznika pred nevarnostjo. Ogledimo si nekatere najbolj značilne reflekse ali odboje. Tako ima neka vrsta nočnih metuljev peruti, čijih rob je po barvi in črtah podoben skorbi dreves, na katerih se najraje mudi. Kadar ga nič ne vznemirja ima peruti zložene. Ko pa se mu približa nevarnost zavzame brž čisto avtomatično drug položaj: obrne peruti tako, da se pokaže notranja stran z dvema modrima očesoma.

Ko rjava gosnica sviloprejkje miruje, ima jako čudno obliko. Kakor hitro pa občuti nevarnost, se takoj izpremeni v najstojnejši dveh udov, kar ji daje ne navaden videz. Nenadoma povsem otrpne in postane trda kakor les.

Vsakemu otroku na kmetih znan rogač se takoj obrne, kakor hitro se s slamico dotakne njegovega hrbita in brž preteče izprozi svoje škarje. Zanimivo pa je, da ne bo prijel slamice ali prsta, če ga vta-

neš med rogove, ne da bi se dotaknil hrbita. Gosenice, ki se hranijo z listjem ali z drevesnimi izliski, takoj skrečjo zadek, kakor hitro se približa človek drevesni veji, kjer so se spravile k jedi.

Obstoja pa poleg obrambnih odbojev tudi napadalni. Tako ima gosnica metulja lastavčarja zadaj za glavo dve vrsti mehkih, žoltnih rogov, ki izbrizgajo zaprno smrdečo tekočino, kadar žuželka občuti bližino kakega sovražnika.

Sorodna vrsta gosnice ima takisto v zadku dve majhni sivkastobeli cevki, iz katerih se razlize v trenutku nevarnosti smrdeča tekočina, hkrati pa postavi v bran svoje ude.

Vse to se tedaj dogaja povsem reflektivno: sproži se telo samo in nobena misel, nobeno zavestno občutje najbrž ne ravna teh gibov.

Najbolj zdrav poklic

Danski zdravnik so na podlagi statističnih podatkov doznali, da je duhovniški poklic najbolj zdrav med vsemi poklici. Zdrav tega živijo duhovniki delj nego vsi drugi ljudje. Duhovniku se nudi prilika, da živi urečeno življenje in ker ne doživlja velikih duševnih pretresov, je tudi v tem pogledu imun pred katastrofami, ki zalezujejo druge ljudi, ter uživa visoko starost. Statistični pregled kaže, da pride na 100 smrtnih primerov med duhovniki 166 smrtnih primerov v vrstah čevljarjev in jermenarjev, 226 smrtnih primerov rudarjev in 385 smrtnih primerov natakarijev. Statistike kažejo, da učakajo na višjo starost duhovniki, d-čim žanje smrt najbolj v natakarskem poklicu.

Učitelj: »Jurček, povej mi, katere zivali so ljudem podobne.«
Jurček: »Osel, bik in kozel!«
Učitelj: »Kako moraš to trditi?«
Jurček: »Zato, ker me vi s temi tremi vedno zamenjate.«

Za smeh in dobro voljo

Prestopno leto.

Služkinja: »Saj nisem neumna, da bi letos en dan več delala. Rekla bom, da sem bolna in dan bom preležala.«

Da ga bodo spoznali.

Ali ste že kdaj slišali, kako kruli prašič, pravi prašič? Moj prijatelj Tone Ocepšek si je kupil za svoj avto trobilo, ki spušča prav take glasove kakor prašič.

Ker mi ni bilo to glasbilo prav nič všeč, sem ga vprašal, zakaj si ga je prav za prav kupil.
»I, saj je čisto razumljivo! Da me bodo moji znanci že od daleč spoznali.«

Silo za ognjlo

Pred poroto je zaspal eden izmed porotnikov. Branilec reče predsedniku: »Oprostite, gospod predsednik, bom pa počakal, da se gospod porotnik naspi.«

Toda sodnik ga zafrkne: »Morebiti pa on čaka, da se bo zbudil, kadar boste vi končali!«

Nerodno vprašanje

»Oče, kdo pa so to — predniki?«
»No, jaz sem na primer tvoj prednik.«
»In zakaj naj bomo na svoje prednike ponosni?«

Jeza

»Zakaj se pa Jera tako jezi na svojega ženina?«
»Prosila ga je, naj ugane, kol'ko je stara.«
»No, in?«
»In on je ugal.«

Pred sodnikom

»Kateri hudi nagon vas je zmotil, da ste obdržali denarnico?«
»To ni bil hudi nagon, gospod sodnik, ampak nagon samohrane.«

Duševlovec

Nekemu vojvodi so svoje dni sporočili, da sta se dve dvorjanki sporekli in obsipali s poskvmi.
»Ali sta se imenovali »grda«?«
»Ne, gospod.«
»No, potem ju bom že pomiril.«

V gostilni

»Kako? To naj bi bila srnina? Saj to je govedina.«
»Nekaj vam moram povedati, gospod, ta srnina je bila udomačena.«

Gos

Smolec si peče gos. Veliko, debelo gos. Pride nekdo na obisk. Sprejem? Precej neprijazen. Obiskovalcu se nabirajo sline. »Koliko vas bo pri kosilu?« vpraša lastnik.

Dva

Obiskovalec se pogladi po trebuhu. »Dva?«, si rekel? Smolec prik' ma. »Da, dva. Jaz in gos.«

Dober gost

Natakar tovarišu: »Zakaj pa ne vržeš tega dedca ven?«
»Zakaj pa?«
»No, saj spi že ves popoldan. Samo trikrat se je zbudil.«
»Naj siromak spi! Vselej, kadar se zbudim, me pokliče in mi plača.«

Tombova

»Ubogi Jerko je imel hudo smolo s svojimi srečkami. Zadel je p'tano gos, sto cigaret in steklenico konjaka.«
»In temu pravite smola?«
»No, seveda... mož je vegetarijanec, abstinent in ne kadi.«

Dober lovec

Gospod Pokovec je malo predjve streljal in je ubil nekemu kmetu koko. Nejevoljen je potem odšel odškodno na ustreleno žival. Kmet se mu je prav lepo zahvalil in dodal:
»Kaj pa, gospod, ali ne bi vsaj rogovja vzeli s seboj?«

Nagrobni napis

Na majhnem pokopališču v Torontu v Ameriki je nagrobnik s temle napisom:
»Tu leži John Dixon. Prizgal je vžigalco, da bi videl, ali je še kaj bencina v tanku avtomobila. Bencin je bil, Starost 50 let.«

Križanka št. 137

Vodoravno: 1. trpeč, izražajoč bolečino, 8. fialkani aparat, 15. začetek, priprava, 16. stara oblika slovenskega veznika, 17. žensko ime (množ.), 18. oblika pomožnega glagola, 19. prebivalci dela Istre, 20. najvišje bitje, 21. zver, 22. oseba iz grškega bačevstva, 23. pristanišče v Arabiji, 24. molit (lat.), 25. ruska reka (množina), 26. posli, opravki, 27. podzemeljski hodnik, 28. pošil, 29. denar, 30. ozračni zaimek, 35. veznik, 36. vrsta našega starega denarja, 41. nevljuden, robot, 43. zelo sladka, 44. žensko ime, 45. otok ob severni obali Južne Amerike, 46. v čoti, 47. italijanski spolk, 48. opojno sredstvo, vaba, 53. gora v Julijskih Alpah, 58. mesto v Italiji blizu Salerna, 59. človek umetniškega okusa (množina), 60. grška muza, 61. mesto na Slovačnem, 62. neroden, nespreten, 63. podredni veznik, 65. začetek vasi, 66. velik plazilec, 72. mesto v Rusiji (v Ukrajini), 77. smoter, namen, 78. običaj, šega, 79. turški državnik, 80. kratka za označbo plemstva, 81. v situ, 83. današnji dan, 84. švicarski kanton, 85. osebni praznik, 87. cerkveni dostojanstvenik, 91. turški uradnik, 92. letovišče v Po-džiju (množ.), 93. osnova računanja, 97. ime, ki so ga naši meščani včasih zelo radi dajali svojim otrokom, 98. del glave (množina), 99. nedoločena množina: celote, 100. nepokorščina, prevrat, 101. grški bog vojne, 102. poziv, ki mu sedaj vsak rad ugodi, 103. dnevi rimskega koledarja, 104. možko ime, 105. očičeni kostni klej, 106. simbol devštva.

Navpično: 1. poljski pridelan, 2. rimski pesnik, 3. kraj na Stajerskem pri Poljčanah, 4. samo ta, 5. madžarsko meško krstno ime, 6. invaliden, brez važnega telesnega dela, 7. del ženskega ali moškega perila, 8. nasinež, politični prevratnik, ki se ne ustraši nobenega sredstva za doseg svojega cilja, 9. kulturen, 10. drobno kamenje, 11. obrok hrane, 12. okusi časa (množina), 13. starorimski uradnik, 14. poljski pridelan, 29. prebivalci slovenskega mesta, 30. bodeča rastlina, 31. domača žival, 32. dobe, obdobja (množina), 33. gora

v severni Srbiji, 36. evropska reka, 37. okraščano možko ime, 38. naravna merska enota, 39. letopis, 40. vas in postaja na Dolenskem, 42. nikalna oblika pomožnega glagola, 43. osebni zaimek (množina), 48. predstavlja močnejši spol, 49. veznik, 50. ljub, drag, 51. nerazpoložen za delo, 52. nadležna žuželka, 53. številjo, 54. poleg, zraven, 55. pritok Varte, 56. predplačila, 57. zgoden, 64. vnama, navdušenje, gorečnost, 65. reke, potoki, morja, 67. naziv, 68. okrajšava za latinsko ime roditelja, 69. enota ploskovne mere, 70. kazalni zaimek, 71. vera, 72. vojaški poveljnik, 73. romanski nedoločni zaimek, 74. pred, rastlinski pridelan, 75. žensko ime, 76. industrijska rastlina, 80. poprek ležeh in vodoh, 82. mesto v Španiji, 84. zločin, 86. kvota, pripadajoči del, 87. obloga zidu, 88. domače živali, 89. svetopisemska oseba, 90. pritok Dunava, 93. pritok Drave, 94. grška pokrajina, 95. termini, 96. svetopisemska oseba.

Božična zlogovnica

a — bi — bis — br — ca — ci — da — de — e — e — er — glu — gna — i — ja — ka — kar — ko — li — ljac — lje — ma — mi — mla — mo — na — na — nas — ni — njak — o — o — or — pic — ple — pro — ran — re — ri — ro — sa — skač — sliv — spe — škak — šče — to — tus — van — vec — vo — vr — zem — zve.

Iz teh zlogov sestavi 18 besed s pomenom: 1. del Ljubljane; 2. oseba v Jurčičevem Dese-tem bratu, 3. obor za divje živali, 4. pritok Bosne; 5. slovenski pisatelj (r. 1887); 6. umetni jezik; 7. umetniška in literarna smer; 8. ameriška opica; 9. gora na Notranjskem; 10. glavno mesto afriške pokrajine (ob ekvatorju); 11. slovenski planinski pisatelj; 12. pokrajina v južni Franciji; 13. gledališka igra; 14. mesto v gornji Italiji; 15. spis Komenskega; 16. zadružbina v Srbiji; 17. še (v prekmurščini); 18. možko ime (Ognjeslav).

Prve in tretje črke vsake besede, zvrstoma brane, povedo citat iz Zupančičeve Zdravice, (lj velja za en glasnik.)

